

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.

Första Kammaren.

N:o 19.

Onsdagen den 5 April.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för sistlidne dag och protokollet för den 29 nästlidne Mars.

Upplästes ett af Herr *Nordenfeldt, Olof*, inlemnadt memorial af följande lydelse:

Hos Riksdagens Första Kammare anhåller undertecknad vördsamt om två veckors ledighet från riksdagsgöromålen, räknad från den 8 dennes. Stockholm den 5 April 1876.

O. Nordenfeldt.

Denna anhållan bifölls.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 22, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel.

71:sta punkten.

Herr Statsrådet Carlson: Jag kan visserligen inse, att, när det beslut, som nu blifvit uppläst, fattats i Utskottet enhälligt och utan att någon af denna Kammares ledamöter anmält sig såsom reservant, det icke kan vara utsigt att erhålla ett bifall till den gjorda framställningen, men jag kan icke undgå att beklaga, att det behof, som här blifvit framställt, icke vunnit afseende. Det är konstodlingens framtid i vårt land, hvarom här är fråga. Den beror icke oväsentligt på dessa skolor, som icke kunna motsvara sin bestämmelse i det skick, hvori deras lokaler nu befinna sig. Jag ser likväl med fägnad, att Utskottet med välvilja yttrat sig om Kongl. Maj:ts förslag och icke afstyrkt det annat än *för närvarande*. Det är ord, som en departementschef tager noga vara på.

*Anslag till ny-
byggnad för
Akademiens
för de fria
konsterna
läroverk.*

Anslag till ny-
byggnad för
Akademiens
för de fria
konsterna
läroverk.
(Forts.)

Jag fruktar likväl, att den plan, som blifvit af Utskottet framstäld, icke låter sig utföra. På hundra år förefaller rätt mycket, och en slägt grenar sig vanligen icke obetydligt. Att nu leta rätt på alla dessa testators manliga descendenter lärer väl vara förenadt med stora svårigheter. Om blott en enda öfverses eller icke kan anträffas eller ock får det infallet att det kan vara så godt att icke gifva sitt bifall, så är alltsammans om intet. Att så kan komma att gå, kan man förutse, men otvifvelaktigt skall man tillse, huruvida en sådan öfverenskommelse låter sig åvägabringa; då sedermera ärendet utan tvifvel, vare sig i ett eller annat skick, återkommer till Riksdagen, hoppas jag, att den välvilliga värma, Utskottet nu visat för saken, icke måtte hafva förkolnat.

Herr Wennerberg: Jag önskar blott att få uttrycka min glädje öfver den förhoppning Herr Departementschefen lemnat mig och helt visst alla, som intressera sig för skön konst, att frågan om nybyggnad för akademien icke skall förfalla; och jag anser, att äfven i det afslag, som Stats-Utskottet här funnit sig böra tillstyrka, ligger en icke obetydlig anledning till den förmodan, att äfven inom Utskottet mångas röster framdeles skola komma att förena sig om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Hedlund: För min del vill jag gerna dela den förhoppning och fögnad, som här blifvit uttryckt, men då målet, nybyggnad för akademiens läroverk, är aflägsse, skulle jag beklaga, om man, med det målet för ögonen, försummade att tillse, om icke den nu vararande byggnaden kan göras lämplig för sitt ändamål. Jag kan gerna nämna, att jag har särskild anledning att uttala en sådan åsigt.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

72:dra—82:dra punkterna.

Biföllos.

83:dje punkten.

Anslag för
inköp af två
skelett utaf
blåhvalen.

Herr von Möller: Jag skall icke vara lång, utan anhåller endast att få tillkännagifva de skäl, som föranledt mig att väcka denna motion. Densamma finnes bifogad en afskrift af Vetenskapsakademiens underdåniga framställning till Kongl. Maj:t jemte ett af intendenten för riksmusei afdelning för vertebrerade djur, Professoren Smitt, till akademien ingifven skrift, hvori han redogör för omöjligheten att med de tillgångar, som finnas, verkställa det ifrågasatta inköpet. Stats-Utskottet säger i betänkandet, att "då, enligt hvad af handlingarne inhemtas, framställning i ämnet blifvit af Vetenskapsakademien till Kongl. Maj:t ingifven, har Utskottet icke kunnat finna det lämpligt, att Riksdagen skulle, innan Kongl. Maj:t varit i tillfälle att taga frågan under profning, deruti vidtaga någon åtgärd", men förhållandet är, att, om denna fråga icke nu tages i öfvervägande, den troligen icke kan till ett annat år

pröfvas. I det åberopade brevet från Herr Foyn säger han sig vara villig att gratis till riksmuseet i Stockholm leverera skelettet af en blåhval, men fordrar ersättning för det eller de ytterligare skelett, han kan komma att lemna. Herr Foyn är Norges störste hvalfiskfångare, men är nu beredd att afträda från sitt yrke, och då torde det vara ovisst, huruvida man kan förmå en annan hvalfiskfångare att på samma fördelaktiga vilkor till riksmuseum öfverlemna hvalfiskskelett.

*Anslag för
inköp af två
skelett utaf
blåhvalen.
(Forts.)*

Detta är det ena. Det andra är, att det fins i år en skicklig person att tillgå, Konservator Svensson, som år 1868 var med vid Spetsbergen, som länge uppehållit sig i Bergen, der han konserverat fisk, och som nu skickat mycken sådan till Filadelfia till exponeras. Denne person har nu enskild tjänst hos Grefve Herrmanson, som tillåtit honom att begifva sig till Norge i och för ifrågavarande ärende, i fall det derför erforderliga anslag af Riksdagen beviljas. De tjänstgörande embetsmännen vid Vetenskapsakademien äro sysselsatte med arbete på stället och hafva dessutom icke den vana vid djurs preparering som denne. Således är det sannolikt, att icke något mera tillfälle beredes att erhålla ett sådant exemplar af blåhval, som det Vetenskapsakademien nu erhållit löfte om. Det har blifvit enskildt yttradt, att två fullständiga exemplar af blåhvalen skulle vara obehöfliga. Om det så står i Vetenskapsakademiens skrifvelse, så är afsigten dermed egentligen att kunna erhålla exemplar af två olika hvalarter. Man bör dessutom besinna, att kostnaden för ett hvalskelett endast utgör 720 kronor. Huru härmed än må vara, beror frågan på, huruvida Vetenskapsakademiens framställning gillas af Kongl. Maj:t. Beklagligtvis har chefen för Ecklesiastikdepartementet just nu försvunnit. Jag hade eljest hoppats, att han här skulle yttrat sig, men på grund af hvad jag sagt, att det icke är säkert, utan tvärtom antagligt, att till ett annat år detta icke kan erhållas, och då vi väl måste medgifva, att ett exemplar af en djurart, som snart kommer att höra till de utdöda, bör finnas i Stockholms museum, har jag framburit denna motion; och då jag icke funnit annat skäl för Stats-Utskottets afstyrkande, än att framställning i ämnet blifvit af Vetenskapsakademien till Kongl. Maj:t ingifven, finner jag mig befogad att vidhålla min motion. Jag vill tillägga, att brevet från Herr Foyn kom så sent, att, sedan ärendet blifvit förvisadt till musei inspectores för yttrandes afgifvande och derefter föredraget inför akademien, dess yttrande inkom till Kongl. Maj:t två dagar efter det propositionen om statsverkets tillstånd och behof blifvit afgifven. Då emellertid ingen annan anledning än den nämnda ligger till grund för Stats-Utskottets afstyrkande, vågar jag, likväl utan hopp att blifva hörd, yrka bifall till motionen, icke såsom min, utan såsom Vetenskapsakademiens.

Herr Dahm: Då jag alltid hyst det förtroendet till Kammaren, att, då goda skäl framläggas, Kammaren bifaller en framställning, då den är af den natur som denna att icke, såsom varande klar, behöfva någon särskild utredning, kan jag icke underlåta att med min ringa röst försöka bidraga till ett annat och lyckligare resultat än det, hvar till Utskottet kommit. Jag hyser i detta fall större hopp än den siste

*Anslag för
inköp af två
skelett utaf
blåhvalen.*

(Forts.)

talaren, ty klart är, att man här måste följa regeln att, som man säger, gripa lyckan i vingarne, om man vill vinna sitt mål; ty begagnar man icke nu tillfället, så kan det inträffa, att vårt museum aldrig får ett sådant värdefullt exemplar för sina samlingar, som här är fråga om. Jag tror att dertill finnes så mycket mera skäl, som dessa djur blifva allt mera sällsynta och det med hvarje dag blir allt mindre troligt, att något museum kan blifva egare af sådana. Det ligger mycket upplysande i hvad motionären anført derom, att Kongl. Maj:t knappast haft tid att inkomma till Riksdagen med yttrande i denna fråga, och man kan derföre icke här säga hvad som vanligen sägs i det fall, då Kongl. Maj:t icke gjort framställning i ett ämne, att det just derföre bör förkastas, ty man ser tydligt skälet, hvarföre Kongl. Maj:t icke kunnat framkomma till Riksdagen med ett yttrande i ämnet. Något vidare torde icke vara att säga i saken, ty den är så enkel och klar, att det beror på hvars och ens eget tycke att säga ja eller nej. Skälen äro icke flera för eller emot än de af motionären framställda. Jag anhaller om bifall till Herr von Möllers motion och afslag å Utskottets betänkande.

Herr Hederstjerna: Utskottet har alltid haft för princip att icke hos Riksdagen tillstyrka några på grund af enskilda motioner framkomna förslag till anslag. Utskottet har vidhållit detta äfven här, och det med så mycket mera skäl, som frågan blifvit understäld Kongl. Maj:ts pröfning och Kongl. Maj:t icke funnit skäl att hos Riksdagen göra framställning i ämnet. Den siste talaren uppgaf, att det vore klart, att Kongl. Maj:t icke kunnat framkomma till Riksdagen med en sådan framställning, men det inser jag icke, ty om äfven tiden varit knapp att intaga densamma i statsverkspropositionen, så hade, om Kongl. Maj:t funnit frågan af den vigt, att han ansett en framställning till Riksdagen böra göras, tillfälle dertill kunnat beredas genom en särskild proposition; men då så icke skett, har Kongl. Maj:t troligen icke funnit frågan vara af den beskaffenhet, att framställning derom borde göras, och deri ligger ett ytterligare skäl för Riksdagen att icke bifalla motionen, hvarföre jag tillstyrker bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hedlund: Då troligen flertalet af denna Kammares ledamöter icke rätt uppfattar betydelsen af ett hvalskelett, ber jag att i detta afseende få lemna ett par upplysningar. Genom en besynnerlig sammanstötning af gynsamma tillfälligheter lyckades Göteborg tillegna sig en hval, som behagade stöta på grund några mil ifrån vår strand. Denna hval står, efter hvad jag tror, med kostnaden för skelettets ap- terande, i nära 20,000 kronor, och man skall komma att anse det såsom ett ingalunda högt pris, när man får veta, att den danske vetenskapsmannen Eschricht hade otroliga ansträngningar och kostnader för att dels från Grönland och Island och dels från andra håll tillegna sig hvalexemplar, men det oaktadt aldrig kunde åstadkomma ett fullständigt hvalskelett. Nu är det sant, att en stor del af kostnaden för det preparat vi hafva ligger i dess yttre form, men otvifvelaktigt ingår kostnaden för det fullständiga skelettet i det omnämnda beloppet med en summa som är större än den, som de två hvalarne i Norge nu erbju-

das för. Den har stort intresse ur vetenskaplig synpunkt. Då man der- till vet, att denne märkvärdige fångstman, Herr Foyn, betraktar det ena af skeletten såsom gåfva, med vilkor att han får en obetydlig ersättning för det andra, tror jag icke man bör lemna denna sak utan uppmärksamhet. Det är sant, att Kongl. Maj:t icke gjort framställning härom, men han kan icke hinna intränga i alla förhållanden eller vara allvetande. Då jag för min del i allmänhet hyser betänkligheter att bevilja ett anslag, hvarom begäran icke utgått från Kongl. Maj:t, såvida detta anslag afser en löneroglering eller någon tjänstebefattnings inrättande och dylikt, så har jag deremot inga betänkligheter att vara med om att inköpa ett vetenskapligt preparat, ehuru framställning derom icke framkommit från Kongl. Maj:t. Det ingriper icke, såvidt jag förstår, i Kongl. Maj:ts myndighet, om Riksdagen beviljar anslag till vetenskapliga samlingar. Om Riksdagen i sådant fall vill öfverträffa Kongl. Maj:t i frikostighet, så tror jag icke Riksdagen derigenom begår någon ogramnlaggenhet. Jag för min del förenar mig med dem, som yrka bifall till det af motionären här framlagda förslag.

Anslag för inköp af två skelett utaf blåhvalen.
(Forts.)

Herr Ekman, Johan Jakob: Man kan väl icke förneka, att Utskottet handlat fullt konsekvent och i öfverensstämmelse med de åsikter, hvilka i allmänhet blifvit af denna Kammare omfattade, då Utskottet nu afstyrkt bifall till Herr von Möllers motion; och under vanliga förhållanden vore icke heller någon skada skedd, enär det är antagligt, att Kongl. Maj:t till en följande Riksdag skulle kommit in med proposition om anskaffande af de två hvalskelett, hvarom nu är fråga. Här föreligga dock särskilda förhållanden, som torde böra tagas i betraktande. Herr Foyn har nemligen erbjudit sig att skänka en hval *i år*, men man vet icke, om han gör samma erbjudande ett annat år. Han har vidare lofvat att sälja ett skelett för det billiga priset af 720 kronor. Då dertill kommer, att Herr Foyn är en gammal man, som förmodligen icke kommer att länge fortsätta denna för en person af hans ålder besvärliga bedrift, så är det ganska antagligt, att ett sådant anbud som det förevarande ett följande år icke står oss öppet, isynnerhet som det ingalunda är troligt, att någon annan kommer att upptaga hans yrke eller, om någon det gör, kommer med ett lika frikostigt anbud, som det Herr Foyn nu gjort.

Under sådana förhållanden, och då regeringen icke var i tillfälle att pröfva förslaget och afgifva proposition derom i sammanhang med öfriga under hufvudtiteln förekommande anslag, samt det icke kan sättas i fråga, att den skulle inkomma med särskild proposition i detta ämne, kan jag icke inse, att Kammaren skulle träda Kongl. Maj:ts rätt för nära genom att biträda Herr von Möllers motion, hvarför jag anhåller om bifall till densamma.

Herr von Koch: Jag är i allmänhet icke mindre svag för bevekande skäl än andra, men jag är något äldre, än de fleste, som här besluta, och därför har jag varit i tillfälle att se de vådor, som kunna följa deraf, att Riksdagen beviljar stora anslag, som regeringen icke beräknat. Så t. ex. under den gamla representationen föreslog Kongl. Maj:t vid 1863 års riksdag ett anslag af omkring 20 millioner till

Anslag för
inköp af två
skelett utaf
blåhvalen.

(Forts.)

jernvägarne, men Riksdagen behagade på grund af enskilda motioner anslå 35 eller 37 millioner. När detta väl var gjordt och Stats-Utskottet afgaf betänkande om, hvarifrån medel skulle tagas härtill, kom ordföranden på afdelningen till mig, som stridt emot det högre anslaget, och frågade, hvad nu vore att göra. Jag svarade, att jag hoppades det han och öfriga i Stats-Utskottet, som tillstyrkt anslagen, betänkt detta och utredt det i det betänkande som förelåg. Der var tillstyrkt den vanliga utvägen, att låta regeringen låna upp medlen. Han uppgjorde emellertid med finansministern, att frågan skulle återremitteras, hvilket skedde. Detta var 1863 i Augusti månad. Då hade, sades det, Rothschild lofvat att försträcka de penningar, som voro behöfliga. Sedan förgick en månad under hvila, då landstingen första gången i September samma år samlades, och under denna tid utbröt krisen, som gjorde, att staten, tror jag, fick betala ända till 14 procent för de pengar, hvilka tidtals uppnegocierades intill dess 1864 års engelska län erhöles. Detta är ett exempel på, hvarthän man kan låta förleda sig genom att bifalla enskilda framställningar i anslagsfrågor. Under sådana förhållanden blir det nästan omöjligt för en finansminister att tillse, att kredit och debet gå ihop. På grund deraf att jag medverkat till vår nuvarande representations införande, hvilken är starkare än den gamla, har jag sedan ansett mig böra söka förhindra sådana åtgärder. Regeringen kan nu visserligen icke komma i förlägenhet, om Riksdagen beviljar medel till inköpande af en eller annan hval eller till pensionerande af en eller annan enka eller annat dylikt på grund af enskild motion. Men det är just i frågor, som synas *små* och skälen bevekande, som man måste akta sig att icke grundsatsernas rämärken brytas och prejudikat bildas, som återopas för *större* frågor, der vådorna förefinnas.

Jag tillstyrker bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag värderar för min del på det högsta den värma, hvarmed den siste talaren försvarade den princip, han ville göra gällande, och tror, att han har fullkomligt rätt deri, att det mången gång är skadligt för Riksdagen att gå på egen hand, utan att söka utredning af regeringen. Men detta gäller företredesvis administrativa fall, och vill man utsträcka principen längre, torde kunna tillämpas regeln: "obsta principis" eller: man bör icke ställa hinder i vägen för sig sjelf, om man ser sig kunna uträtta något nyttigt. Hvad menar nu den ärade talaren kunna inträffa, om Riksdagen handlar i strid mot den princip, han omfattar. Antingen att man gör sig skyldig till stora utgifter, eller att man råkar in i en kris, eller att något kan blifva föremål för köp mellan enskilda personer. Men här kan intet af dessa fall komma i fråga. Jag har haft den erfarenheten, att enskilda motioner vid riksdagen ofta hafva en stor fördel framför Kongl. Maj:ts propositioner, beroende på den skyndsamhet, med hvilken de kunna behandlas. Det är nemligen omöjligt för Kongl. Maj:t att genast afgöra allt, som kommer in i sista stund före riksdagen, till följd af den knappa tid, som kan egnas deråt. Nu har visserligen en ny förordning stadgat, att de ärenden, i hvilka framställning är ämnad att ske hos Riksdagen, skola vara inkomna till Kongl. Maj:t före den 1:sta Oktober, men förr hafva de ofta ingifvits i sista stund och jag tror icke

att, om Kongl. Maj:t till följd deraf varit förhindrad afgifva proposition i ämnet, sådant hindrat eller vid dylikt tillfälle bör hindra Riksdagen att derom besluta. Hvad som i nu förevarande fall mest talar för det begärda anslagets beviljande, är, att man derigenom kan i icke ringa grad tjena vetenskapen, samt att ett sådant tillfälle dertill troligen icke återkommer, enär det framdeles möjligen hvarken finnes någon person, af hvilken vi kunna erhålla sådana föremål, som nu äro i fråga, eller någon, som gör oss ett så frikostigt anbud. Icke heller är det någon fara, att det här ifrågasatta anslaget skall öfverskridas; ty därför står ju den auktoritet, som motionären åberopat, eller Vetenskapsakademien, i borgen. Denna har begärt anslaget, och då tror jag Riksdagen icke bör hålla sig så strängt till den fastställda grundsatsen, utan äfven tillse att den icke afsäger sig ett så dyrbart prerogativ som det, att, när möjlighet dertill yppar sig, kunna uppmuntra och gagna vetenskapen. Jag tillstyrker bifall till motionärens förslag.

*Anslag för
inköp af två
skelett utaf
blåhvalen.
(Forts.)*

Grefve Hamilton: Jag har begärt ordet endast för att meddela en liten upplysning, som måhända skall kunna hafva inflytande på åsigtterna inom Kammaren. Här är i betänkandet antydt, att meningen är att inköpa två blåhvalar, hvilket ansetts öfverflödigt, men anledningen hvarför man önskar sig båda dessa hvalar, lär vara den, att någon olikhet förekommer dem emellan. Behovvet att få skeletter af de särskilda hvalarne härleder sig icke blott från önskan att göra det zoologiska museet så rikt som möjligt, utan äfven deraf, att man vid geologiska undersökningar ofta påträffar hvalben, hvilkas närmare bestämmande kan vara af stort intresse. Detta har dock för våra geologer ofta mött svårigheter, därför att skeletter af de olika slagen af hvalar icke varit att tillgå. Detta var den hufvudsakliga upplysning, jag ville meddela; men jag har af en talares yttrande blifvit föranledd att ytterligare tillägga några ord. Det är utan tvifvel rätt, att, då fråga är om tjenstemäns löner eller tillsättande af nya tjänstebefattningar eller i allmänhet om sådana frågor, der regeringens verksamhet på något sätt beror af frågan, att då Riksdagen aldrig tager initiativ, och man må vara inom sig sjelf aldrig så mycket öfvertygad om att ett förslag i sådan syftning är nyttigt, bör man dock icke bifalla detsamma förr, än det blifvit af regeringen pröfvadt och godkänt. Men därför kan jag icke instämma uti, att icke Riksdagen är berättigad att taga initiativ i vissa andra fall. Hade 55 § Riksdagsordningen gjort någon inskränkning i motionsrätten, hade frågan gestaltat sig annorlunda. Men då Riksdagsordningen gifver riksdagsman obegränsad rätt att framställa förslag, torde äfven Riksdagen hafva obegränsad rätt att bifalla dem.

Jag röstar för min del bifall till Herr von Möllers motion.

Grefve Lagerberg: Jag har icke begärt ordet för att yttra mig uti den nu förevarande frågan, utan endast för att göra en insaga emot hvad Herr von Koch yttrat derom, att man aldrig bör bifalla ett yrkande af en enskild motionär, då detsamma icke understödes af regeringen. Om en sådan teori skulle göra sig gällande, skulle i och med detsamma såväl Riksdagens rätt att taga initiativ som ock den enskilde representantens motionsrätt på ett betänkligt vis inskränkas; och in-

Anslag för inköp af två skelett utaf blåhvalen. stämmer jag i detta afseende till fullo uti hvad som nyss blifvit yttradt af Herr Wærn och Grefve Hamilton.

(Forts.)

Herr von Koch: Riksdagens makt och befogenhet i nu omtvistade afseende har jag aldrig för min del förnekat och tror icke heller att den borde borttagas utur grundlagen; ty fall kunna tänkas, då en sådan makt för fäderneslandets bevarande från en olycka bör begagnas. Men hvad jag har sagt, är, att under vår nuvarande representation, som är ganska mäktig, är det farligt att på detta område inlåta sig uti kombinationer för att genomdriva för de sammanrotade fördelaktiga statsanslag, och då jag anser, att all makt är förenad med pligt, anser jag äfven, att den, som har makten, bör utöfva denna så, att det icke blir missbruk af makten. Ett sådant band bör hvar och en lägga på sig sjelf; men uti en talrik, på två rum arbetande representation, är det svårt att förhindra ett afvikande från principen uti vissa särdeles bevekande fall, och derföre måste den, som vill hålla fast vid grundsatsen, vara strängare, än han sjelf ofta skulle önska.

Här har uppdragits en skilnad mellan de fall, då ifrågavarande grundsats vore tillämplig eller ej. En talare på göteborgsbanken har yttrat, att det endast vore i administrativa ärenden, man borde vidhålla denna princip. Men jag har för min del svårt att tänka mig ett fall, som icke tillhör de administrativa, så vida fråga är om anslag af allmänna medel. Men börjar man med undantag, så gör hvar och en ett skäl, passande för det undantag han önskar.

Grefve Hamilton har nyss uppdragit andra rämärken än Herr C. Fr. Wærn. Det torde blifva svårt för Stats-Utskottet att affärda en mängd obefogade motioner och kanske äfven befogade sådana, men hvilka tillgångarne ej medgifva att man bifaller, derest grundsatsen icke alltid vidhålles, så länge en regering finnes, som förtjenar förtroende.

Jag tror, att, sedan man börjat följa den princip, Stats-Utskottet här tillämpat, har man derigenom besparat sig oändligt mycket tid och penningar, än när man beviljade en mängd anslag på grund af enskilda framställningar. Kanske ännu under denna riksdag vi kunna få erfarenhet om, hvarthän det skulle leda att på grund af enskilda motioner bevilja anslag t. ex. till jernvägar eller andra stora byggnadsföretag. Jag vet verkligen icke, om dessa frågor äro att hänföra till de icke administrativa fall, då en afvikelse från grundsatsen är nödvändig. Jag anser för min del, att Riksdagen — här egentligen enskilde riksdagsmän — icke heller med ledamoten på bohuslänsbanken bör inlåta sig i täflan med regeringen uti att visa frikostighet mot vetenskap och konst, utan skulle tvärtem önska, att hvarje frikostighet från det allmännas sida hellre anses utgå från det allmännas laglige representant, landets Konung, än från någon *enskild motionärs frikostighet med det allmännas medel*. Om för närvarande frågan är så högst viktig och brådskande, som här framhållits, och den blifvit understödd af Vetenskapsakademien, samt den nyligen afgångne finansministern upplyst, att Kongl. Maj:t i allmänhet alltid plägar följa denna akademis anvisning i slika fall, kan ännu ganska väl en Kongl. proposition i denna syftning framläggas, derest något periculum in mora förefinnes i detta fall. Jag vidhåller mitt förut framställda yrkande.

Herr Montgomery Cederhielm: Jag anser, att Stats-Utskottet haft fullkomligt rätt, då det tillstyrkt afslag å en framställning om anslag, som ännu är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning; men det tyckes, som skulle Kammaren önska bevilja förevarande anslag, och den är dervid naturligen i sin fulla rätt. Jag hoppas endast, att dessa nu ifrågavarande *blåhvalar* icke må draga med sig en hel hop större och smärre *hvalar*, som förekomma i åtskilliga senare punkter af betänkandet.

*Anslag för
inköp af två
skelett utaf
blåhvalen.*

(Forts.)

Herr Wærn: Jag tror icke, att det var Grefve Hamiltons mening, och säkert är, att det icke var min, att reglementera för de fall, då Kammaren kan gifva anslag, som Kongl. Maj:t icke förordat, utan jag tror, att sådant bör bero på urskilning och omdöme i hvarje särskildt fall. Men jag kan icke undgå att, med anledning af den näst föregående talarens anförande, fästa uppmärksamheten på det oegentliga uti att vid denna punkt skulle så strängt fasthållas vid en princip, som vi förut vid åtskilliga tillfällen icke tillämpat. Det är icke länge sedan vi här i Riksdagen bestämde forsellönersättningen, utan att Kongl. Maj:t yttrat ett enda ord i frågan, och uti sista plenum behandlade vi på samma sätt professorslönerna. Jag kan visserligen icke likna hvalar vid myggor; men med afseende på det tillvägagående, som man velat här förorda, kan jag icke underlåta att säga, att, då man gör sådana ingrepp i administrationen och bestämmandet af, huru anslagsfrågor skola behandlas, och man på grund af en stor princip vägrar att gifva ett mindre anslag till något, som ingen i denna Kammare torde vara likgiltig för, nemligen vetenskapens befordrande, då löper man verkligen risk att sila mygg och svälja kameler.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå samt bifall till den i ämnet väckta motionen; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till den ifrågavarande motionen, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Herr *von Koch* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 83:dje punkten af utlåtandet N:o 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren Utskottets hemställan och bifaller den i ämnet väckta motionen.

Omröstning företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 27.

Nej — 49.

84:de—87:de punkterna.

Biföllos.

*Fridlysning
af småfogel.*

Föredrogs ånyo Första Kammarens Andra Tillrädliga Utskotts den 29 sistlidne Mars och den 1 dennes bordlagda utlåtande N:o 5, i anledning af Herr O. E. L. Dahms motion angående fridlysning af småfogel.

Grefve Lewenhaupt, Claes Magnus: Till en ringa del skulle jag vilja förena mig i de af Utskottet framställda åsigtter. Jag säger, endast till en *ringa* del, därför att detta mitt instämmande endast rörer kråkan, som jag gerna unnar den hedern att få räknas bland roffåglar. Men då ett förslag till ny jagstadsaga blifvit till Kongl. Maj:t inlemnadt, hvori skydd åt der specificerade småfoglar lemnats endast under deras fortplantningstid och således icke under så lång tid, som den af Utskottet föreslagna, kan jag icke i allo instämma i Utskottets förslag. Hvad ugglan vidkommer, så protesterar jag mot motionärens försök att skydda densamma genom att räkna dem bland småfoglarna; ty ibland tolf species af ugglor äro sju roffoglar och lefva af småfoglar, och endast fem insekt- och mask-ätare. Jag vet att den ärade motionären anser ugglan oskadlig, då hon i andra länder är upptagen såsom fridlyst; men i vår kalla nord, der marken till en stor del är betäckt med snö, har ugglan ingen tillgång på rättor, utan måste söka sin föda i småfoglar.

På dessa skäl får jag för min del yrka afslag å Utskottets betänkande.

Herr von Gegerfelt: Efter det sista, på verklig sakkänedom grundade yttrandet medgifver jag, att det kan vara något förväget af mig att framkomma med mina åsigtter i ämnet, ehuru väl jag kommer till hufvudsakligen samma resultat som den siste talaren.

Om också småfoglarna skulle behöfva skyddas genom ett ingripande af lagstiftningen, något hvarom jag hittills varit tveksam, så är det dock obestriddigt, att såväl motionären som Utskottet i sin kärlek och intresse för sina skyddslingar skjutit betydligt öfver målet. Jag vill till en början anmärka den temligen egendomliga klassifikationen af dem, i det äfven kråkan, skatan och korpen räknats till roffoglar, samt ugglan och vråken, som icke äro just så små, hänförts till småfoglarna. Detta påminner icke alls om den af senare tidens naturvetenskap antagna indelningen efter ordines naturales, utan är att hänföra till äldre tiders artificiela system. De sålunda i de särskilda klasserna inregistrerade foglarna få emellertid väl söka finna sig i sitt

ovanliga sällskap. Förnekas kan dock icke, att indelningen för oss menniskor skulle medföra vissa olägenheter, hvarpå jag får fästa uppmärksamheten. Jagt efter rofdjur är temligen utsträckt; de få skjutas när som helst och hvar de träffas. Nu hålla kråkan och skatan gerna till på våra gårdar och invid husen, hvarest således skulle bli en allmän jagtmark, till föga behag för egaren. Om åter den sångfögel, som kallas ugglan, behagar taga plats i ett träd utanför mitt fönster, så skulle intet medel finnas att blifva af med henne, ty icke lär hon, helst om hon fått kännedom om den föreslagna författningen, hör samma min höfliga uppmaning att välja sig en annan konsertsal, och att vidtaga kraftigare åtgärder förbjöde lagen.

Nu hafva af motionären och Utskottet blifvit återopade fyra skäl för bifall till hans förslag. Bland dem är först framhållet, att den råhet, som ligger i att döda foglarne, skulle genom detsamma förekommas. För min del hade jag trott, att de på flera ställen uppkomna föreningar till småfoglarnes skyddande jemte undervisning om deras betydelse och vikt i naturens ordning skulle vara ett bättre sätt att i väsentlig mån motverka denna råhet, än åtal vid domstol, hvilka, såsom en reservant framhållet, skulle komma att drabba hufvudsakligen den yngre generationen. Hvad åter beträffar det medlidande med småfoglarne, som jemväl återopats såsom ett bidragande skäl för förslagets ändamålsenlighet, så har, enligt min tanke, hvarje värlös varelse, vare sig han är oss nyttig eller skadlig, anspråk derpå, till och med de insekter småfoglarne förtära; ty icke är det deras fel, att de, enligt sin natur, skada oss. Vidare får jag, i fråga om det tredje skälet, nemligen den fägnad för öga och öra småfoglarne bereda oss, öppet bekänna, att jag, åtminstone af den till småfoglarne hänfödda ugglan, aldrig erfärit någon fägnad vare sig för öga eller öra. Således återstår endast det sista skälet, eller den nytta foglarne göra, såsom utrotare af insekter och andra skadliga djur. Deras nytta i detta hänseende är alldeles obestriddig, men vi få likväl medgifva, att vi kunna få för mycket af det goda, synnerligast om vi tänka på dessa otaliga sparfvår, som utsträcka sitt utrotningsbegär ända till våra trädgårdar. Skulle således den föreslagna fridlysningen anses lämplig, så borde åtminstone i afseende på dessa betydlig inskränkning göras. Om en menniska går in i min trädgård för att njuta af dess produkter, har jag medel att blifva af med honom, men skulle jag icke få döda en sparf, så är jag i sanning rådlös. Dessutom vill jag icke beröfva menskligheten all möjlighet att någon gång i sitt lif få utan lagbrott smaka kramsfogel.

Vidare får jag mot fornen för Utskottets framställning anmärka, att det är vanligt, att Riksdagen i fråga om en ekonomisk eller administrativ författning icke bestämmer författningens lydelse, utan inskränker sig till att i en skriftelse uttala de åsikter, hvilkas tillämpning åsyftas, och åt Kongl. Maj:ts öfverlemnar sjelfva redaktionen. Då likväl frågan redan är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, så, ehuru jag helst icke velat motsätta mig bifall till motionen, så vidt dermed afses en underdanig skriftelse i ämnet, får jag yrka afslag å Utskottets betänkande.

Herr Storckenfeldt anförde skriftligen: Då jag icke får antaga, att alla Kammarens ledamöter egnat min reservation någon uppmärk-

Fridlysning af småfogel. samhet, ber jag att få inleda mitt andragande med densamma upp-läsande:

(Forts.)

“I motiven till motionen, hvilka af Utskottet vunnit erkännande, finner man sagdt: “Barnen som hufvudsakligen öfva förstörelsen“ etc., samt något längre fram: “detta är en frihet (frihet från straff för småfoglars ofredande) som illa egnar sig för ett högt bildadt samhälle och står illa tillsammans med den humanitet, som stält det plågade djuret under lagens skydd“.

Just den omständighet, att det i allra flesta fall är barnen, för hvilka dessa lagstadganden skulle tillkomma, barn, som för öfverträdelse af dem, skulle ställas inför rätta, dömas och straffas; öfverträdelser ofta bestående uti att barnet, obekant med lagparagraferna, för sin lilla naturaliesamling eftersöker småfoglars ägg eller fångar en sångfogel för sin bur, väpnar mig mot motionen och utskottsbetänkandet.

Äfven jag skyddar gerna de *nyttiga* småfoglarna, men i första hand de små människobarnen; jag ber att för dessa mina små klienter få påräkna denna humanitet, som, med fullkomligt förbiseende af dem, skulle tillgodokomma fogelvarne.

Ett barn, tilltaladt vid domstol, dömdt och straffadt, är i hög grad förderfvadt; det skall hela sitt lif igenom känna tyngden deraf och månget derigenom fostras till brottsling, och allt detta onda skulle framkallas af humanitet.

Motionärens syfte synes mycket lämpligare vinnas derigenom, att chefen för vårt undervisningsväsende anbefaller lärare och lärarinnor i skolorna för barn att göra dessa begriplig den nytta småfoglarna göra i naturens hushållning, och jemväl uppmärksamma dem på den humanistiska sidan af saken, hvilket jag tillåter mig uttrycka som ett önskningsmål och anhåller hos Herr Talmannen om proposition på afslag af betänkandet.“

Hvarje lag måste hafva ansvarsstadganden för öfverträdelser af densamma. I förevarande fall skulle väl straffen heta: böter eller fängelse för dem som sådant *kunna* åläggas, d. v. s. så gamla personer, att de sjelfve äro för sina gerningar inför samhället ansvarige. Men då brott emot denna projekterade lag begås af barn, så finnes intet annat än riset att tillgripa, således kroppsstraff, af domstolen ålagdt, och exekutionen verkställd i viss mån offentligt.

Tänkom oss detta appliceradt å ett finkänsligt barn, och vi nödgas förutsätta fruktansvärda följder. Lagstiftarne hafva ständigt ryggt tillbaka för att straffa skogsåverkan såsom tjufnad, för att icke stämpla personer som brottslingar, hvilka icke inse att de begått sådant brott, att det bör som tjufnad bedömas. Här är ändock fråga om personer i den ålder, att man af dem kan fordra omdöme i fråga om eganderätten; jag hoppas att denna återhållsamhet i straffbestämmelser så mycket hellre skall göra sig gällande då fråga är om barn, som ofta icke hafva den aflägsnaste tanke på att göra hvad ondt är.

Jag förutsätter att angivelse och åtalan för lagbrott af ifrågevarande beskaffenhet emot barn icke skulle ifrågakomma af annan bevekelsegrund än hat och illvilja emot föräldrarne, som deraf i *lyckliga förhållanden* skulle träffas på det allra förfärligaste. Denna föreslagna

lag skulle då vara ett ondskefullt ting, hvarifrån jag hoppas, att vi skola förskonas.

*Fridlysning
af småfogel.*
(Forts.)

Ehuru jag icke kan antaga annat, än att här förut anförda skäl äro tillräckliga att verka betänkangets ogillande, ber jag, för säkerhets skull, att få erinra derom, att detsamma har andra betänkliga fel, då det alldeles fridlyser ormvräk och ugglar. Vi hafva arter af ugglar, som äro af våra argaste roffoglar, i det de ödelägga dufslag och hönsbus. Huruvida vråken är eller icke är roffogel, tvista för närvarande våra naturforskare. Samma meningsskiljaktighet förefinnes i fråga om vissa slag af de verkliga småfoglarna, t. ex. gråsparvarne, om de tillhöra nyttiga eller skadliga småfoglar. Jag anser dem som rigtiga inkarnerade små karnaljer, hvilka egna hela sin omtanke på att göra skada och förtret. Visst är, att de för det närvarande icke kunna prestera sådana intyg, att det vore klokt att nu lysa frid öfver dem.

Må jag derföre icke anses vara emot de *nyttiga* småfoglarnes skyddande. Äfven jag skattar högt deras nytta och gör hvad på mig ankommer för dem; men anser att vi endast på undervisningens och öfvertygelsens väg, enskildt, genom föreningar och skolundervisning böra söka befämjandet af det önskvärda målet.

Jag förnyar min anhållan om proposition på afslag å utskotts-
betänkanget.

Herr Schönbeck: Det är mot reservanten, som jag hufvudsakligen anhåller få vända mig. Han har förmenat, att det skulle kunna blifva fråga om att barn komma att dragas inför rätta. Vi hafva redan i vår strafflag många bestämmelser, som skulle kunna föranleda, att barn blefve åtalade för brott af vida svårare beskaffenhet än detta. Men under sju års tid, som jag utfört inspektioner i öfver sju hundra större och mindre skolor, har jag icke kunnat inhemta, att barn, tillhörande skolåldern, blifvit vid domstol tilltalade. Jag har mig bekant, att sådana fall inträffa i stora städer, men på landsbygden förekomma de icke. Utlåtandet berör förhållanden i utlandet. Då åkerbruksministern i Österrike redan för flera år sedan yttrat, att åstadkommande af en lag för beredande af skydd åt småfoglarna vore föremål för regeringens omtanke, föreställer jag mig, att en lag i detta afseende icke borde inom denna Kammare anses vara en så alldeles obetydlig sak, än mindre göras till föremål för löje. Jag tror, att motionären varit berättigad att väcka ifrågavarande motion, äfvensom att Utskottet haft fullt berättigade skäl att deri instämma. I afseende på den behandling, reservanten föreställt sig att barn skulle komma att undergå, har jag redan nämnt, huru förhållandena visa sig på landsbygden. Här finnas visserligen icke hos oss några förlikningsdomstolar inrättade; men inom hvarje samhälle lär det väl finnas män, som så mycket följa med förhållandena inom detsamma, att de taga denna sak om händer, så att barn icke behöfva dragas inför domstol, utan föräldrarne i stället få på ett eller annat sätt böta för de förbrytelser, hvarför sådant straff är stadgadt. Det är något som redan förefinnes, så att, om ett barn exempelvis af okynne slår ut en ruta, så är det föräldrarne, som få ersätta detta, om de hafva tillgång; och jag tror nog, att de skulle

*Fridlysnings
af småfogel.*
(Forts.)

tillse att icke någon fara, sådan som man nu fruktar, skulle tillskyndas barnet.

Här har äfven blifvit ifrågasatt, huruvida något skydd för småfoglarna skulle vara behöfligt. Jag tror att det redan är besvaradt genom hvad i utlandet skett, och särskildt anser jag det besvaradt af det förhållande, att regeringen tagit denna fråga om händer. Jag finner med nöje, att motionären sjelf begärt ordet i denna fråga, säkert skall han då komma att bemöta hvad som blifvit mot förslaget anfördt, så att något vidare yttrande af mig icke kunde vara nödigt. Måhända kan det anförande, som af Grefve Lewenhaupt hållits, gifva anledning till en modifikation af förslaget, och jag betvivlar icke, att motionären i sådant fall sjelf framställer förslag derom.

Jag vill endast tillägga några erfarenheter, som jag sjelf inhemtat. För tretio år sedan, då jag reste i Tyskland, uppehöll jag mig någon tid i Dresden. I närheten af denna stad fans en parkanläggning, der det äfven var tillfälle att intaga kaffe tidigt på morgnarna, och jag var ibland dem, som nästan dagligen vid denna tid derstädes infann mig. Jag såg då och blef lika förundrad som glad öfver det förtroende, som småfoglarna visade mot människorna, ett förtroende som jag icke funnit i vårt land. De voro nemligen så tama, att de satte sig på borden och åto bröd ur händerna. Man upplyste mig, att anledningen till detta förhållande var, att en författning fans, som skyddade småfoglarna. Jag vill icke säga, om den gällde hela konungariket, men jag vet att den åtminstone för ett mindre område föranledt det förtroende, som småfoglarna visade människorna, och som man här icke kan spåra.

Jag vågar anhålla om bifall till Utskottets betänkande.

Grefve Mörner, Oscar: Vid bedömandet af hvarje förslag, framför allt ett sådant som det nu föreliggande, är det naturligt, att de förhållanden, hvarunder man lefver, måste hafva en betydande inverkan. En person, som hufvudsakligen är stadsbo, kan icke uppfatta alla de förhållanden, som härvid äro att taga i betraktande på samma sätt som den, hvilken under större delen af året är bosatt på landet. En talare från Jönköping tycktes anse hela lagen vara temligen onödig; men jag får säga, att för mig, som bor på landet, ter sig saken icke så. Vi veta af den erfarenhet, som hemtats från främmande länder, hurusom dessa småfoglars, der de icke åtnjutit skydd, blifvit så godt som utrotade. Jag skulle kunna visa den ärade talaren, om han ville bereda mig nöjet af ett besök i mitt hem, åtskilliga handlingar uti ifrågavarande hänseende. I den tyska tidskriften "Unsere Zeit" framhålles småfoglarnes betydelse för landthushållningen och huru det i Tyskland klagas öfver det utrotningskrig, som i Frankrike föres mot dem, samt huru detta inverkar på grannländerna. Om man föredrager att hafva mask på sina åkrar, är det ett kraftigt medel att bereda sig detta nöje, om man utrotar småfoglarna. Hade talaren, såsom jag, då mycken mask förekommit, sett den verksamhet och det nit foglarna utveckla, skulle han, efter min öfvertygelse, säkert omfattat detta förslag med mera kärlek.

Man säger, att jagt efter småfoglars icke eger rum i stor skala, men jag frågar, om man icke under denna vinter sett, huru krams-

foglar förekomma på stora middagar och vid andra finare tillställningar. Dessutom finnes det något, som kallas okynne och som i detta hänseende verkar menligt. Mången dödar för det råa nöjet att få, som det heter, skjuta ett lif; det är då nöjet att skjuta eller döda, som förmår dem att anställa denna jagt. Jag vill icke påstå, att ju icke småfoglarna äta litet bär, men jag tror, att skadan deraf icke är så farlig; åtminstone har jag tillräckligt öfver för mitt behof. Då de bereda mig nöje genom sin sång samt de genom sin verksamhet göra måhända mångdubbel nytta mot den skada de åstadkomma, skulle jag för min del önska att skydd blefve dem lemnadt.

*Fridlysning
af småfogel.
(Forts.)*

Men nu säger man att en lag, sådan som den ifrågasatta, skulle skada barnen, hvilka skulle blifva åtalade och dragna inför rätta. Jag vågar likväl påstå, att, om barn åtalas inför domstol, blifva de icke derigenom förstörda för sin framtid; de blifva helt enkelt dömda att agas af sina föräldrar, på sin höjd under tillsyn af en fjerdingsman eller länsman, om en sådan finner för godt att komma tillstädes. För min del instämmer jag helt och hållet i syftet af den väckta motionen, att nemligen skydd må beredas småfoglarna, och jag har med största nöje hört en talare, som på grund af sin ställning har stor erfarenhet i hithörande ämnen, säga, att vi hafva att förvänta en lag i sådant hänseende. Man önskade likväl, att skyddet icke skulle blifva allt för kraftigt; men om man stiftar en lag, är det bättre att se till att den verkar, än att endast gifva ett litet "nyp". I förhoppning således att det kommer en sådan lag och att den kommer snart, vill jag icke förorda Utskottets förslag, så mycket mindre som det är behäftadt med åtskilliga brister. Hvad kråkor, korpar och skator angår, så, äfven om de äro skadliga djur, anser jag det vara betänkligt att gifva hvar och en rättighet att på min gård söka med sin bössa träffa dessa rofdjur.

Beträffande åter ugglor och ormvråkor, så är det en mycket omvistad sak och kommer sannolikt ännu länge att bland ornitologerna vara föremål för tvist, huruvida dessa djur äro skadliga eller icke. Men huru outredd denna sak än må vara, så mycket är dock onekligen säkert, att icke höra de till småfoglarna.

För min del skulle jag, på grund af hvad jag nu anfört, gerna vilja bifalla förslaget, men då åtskilliga anmärkningar blifvit framställda mot redaktionen deraf, hemställer jag om detsammas återremitterande till Utskottet.

Herr Dahm: Hvarjehanda har blifvit anmärkt mot det framställda förslaget, åtskilligt på skämt och åtskilligt på allvar. Den förste talaren anmärkte, att det vore onödigt att nu framkomma till Kongl. Majt med en ansökning i detta ämne, då en lag om skydd för foglar och om jagträtt redan vore under arbete. Men om jag är rätt underrettad om innehållet af denna påtänkta lag, tror jag, att ett bifall till den nu väckta motionen hör vara så mycket angelägnare, som den nämnda lagen icke går i den rigtning, motionen åsyftar. Det har vidare anmärkts af samme talare, att Utskottet skulle hafva gjort åtskilliga zoologiska misstag, då det till småfoglarna räknat djur, som icke äro nyttiga. Det är svårt att säga, att man är ofelbar, och jag

*Fridlysnings
af småfögel.*
(Forts.)

tror icke, att någon af Utskottets ledamöter gör anspråk på att vara zoolog. Men utan att vara zoolog, kan man tala som en zoolog; alldeles på samma sätt som "den unge kan spörja, så långt tillbaka, som den gamle minnes, och den okunnige lära sig hvad den lärde vet." Så har ock Utskottet kommit till den åsigt, att de djur, som blifvit föreslagna att skyddas, äro särdeles nyttiga. Hvad beträffar ormråken, så lefver han hufvudsakligen af kräldjur och gnagare, och man har vid öppnandet funnit i hans inre icke mindre än 20 sådana djur. Det anmärktes att ugglan vore skadlig. I det fallet äro zoologerna af olika mening. I de nyaste arbeten upptagas endast två slag af ugglor, såsom varande skadliga för större djur; men om alla öfriga gällor, att de äro mera nyttiga än skadliga, emedan de lefva hufvudsakligen af råttor. Jag får derjemte nämna, att Utskottet härvidlag egentligen endast följt de exempel, den utländska lagstiftningen gifvit. De allra flesta utländska skyddslagar, af hvilka jag här har åtskilliga till hands, hafva tagit ugglan och fjellvråken i skydd och räknat dem bland de nyttiga foglarna. Denna anmärkning anser jag således icke ega någon större betydelse.

Men en svårare anmärkning har af en talare blifvit gjord, hvilken i synnerhet framhållits i en nyss uppläst, mot Utskottets betänkande afgifven reservation. Man säger nemligen der, att man för att rädda fogelungarna helt och hållet förbisett människobarnen. Jag får säga, att denna förebräelse är särdeles svår; och ehuru jag vet, att man icke bör säga *jag* oftare än då man säger: *jag fattig syndig människa*, så måste jag likväl nu säga något om mitt *jag*. Att reservanten anser det för skryt, fruktar jag ej, emedan han säkert håller det för orätt allt igenom. Jag har många gånger under ett fyratioårigt arbete som skolman nödgats förbjuda barn att misshandla hvarandra. Det måtte hafva varit orätt; ty förbjuder jag Per att misshandla Pål, så förbiser jag ju Per för Påls skull. Jag har förbjudit dem att snatta frukt i trädgårdar. Måhända har jag förbisett barnen för äpplenas skull? Det har äfven händt, att jag måst förbjuda dem att misshandla små foglar, ty sådant händer de små människobarnen. Måhända har jag då förbisett människobarnen för några djur? Jag tror mig tvertom just hafva gagnat barnen, ty det är verkligen icke nog att, såsom reservanten säger, skaffa upplysning och undervisning; icke nog att gå till ecklesiastikministern och bedja honom ålägga läraren att säga barnen hvad som är rätt eller orätt — vore detta nog, så vore bra många utan fel och många lagar öfverflödiga — utan vi måste hafva ett *förbud*, icke, såsom reservanten tyckes antaga, i främsta rummet för att få tillämpa ett straff; ty ett förbud verkar i och för sig uppfostrande, och lagen har genom de förbud, den innehåller, åstadkommit att ett ofantligt öfvervägande antal människor icke behöfva straffas. Tillvaron af förbud är af stor vikt, ty, om man t. ex. säger till ett barn: "du skall icke göra detta, emedan det är orätt", tänker barnet: det säges vara orätt, men det är icke förbjudet, och gör det ändå; deremot verkar det kraftigare om man säger: "det är orätt och *förbjudet*; gör det derföre icke!" Jag vet sjelf både från min barndomstid och af min erfarenhet som lärare, att ett förbud uträttar ofantligt mycket, äfven om straff icke kommer i fråga.

Man säger, att genom denna förordning mycken stämning inför domstol skulle ifrågakomma. Jag vill fråga, om icke erfarenheten lärt, huru sällan sådan stämning förekommit. Det finnes efter nu gällande jagtstadga foglar, som äro fridlysta under häckningstiden. Har någon hört att barn blifvit lagförda, för det de plundrat en sådan fågels bo? Jag har icke hört det. Sådant skulle säkert äfven förhållandet bli, om man bifölle det nu gjorda förslaget. Således tror jag, att vid en lugnare besinning, och om man icke så mycket sysselsätter sig med känslodialektik eller söker tillämpa en uppfostringsteori, som är alltför mycket radikal och gammalmodig, den nemligen att barnen skola upp-växa utan tukt och förbud, så måste man erkänna, att detta förbud icke är så farligt, utan är nyttigt och komme att verka uppfostrande på de små människobarnen.

*Fridlystning
af småfogel.
(Forts.)*

Vilja vi se sjelfva saken i ögonen, så finna vi, att ett af de skäl som tala för tillåtelsen att jaga småfoglar är, att det är ett nöje. Hvari består då detta nöje? Jo, i att träffa säkert. Men detta nöje kan man hafva på tusen andra sätt. Vill man förhöja det med att äfven hafva dödat, så får jag bekänna, att man kryddar detta nöje med något, som visserligen är ganska rafflande och retande, men ingalunda ädelt eller humant. Deremot förstör man nöjet för dem, som glädja sig åt foglarnes sång och deras fjädrars prakt. Bör man icke också se lika mycket på andras som på sitt eget nöje!

Ser man på nyttan af detta dödade af småfoglar, så är väl den icke så särdeles stor; man får en kramsfogel — det är allt; men denna står mycket dyrt, icke för den som skjuter eller köper den, men för den, som mister en flitig rensare på de kultiverade växterna. I vårt land finnas icke mindre än 15,000 arter insekter. Vi se de små foglarna arbeta på fälten; vi se dem följa plöjaren i fåran; vi se dem mata sina ungar med insekter. Har icke detta något värde? Jag tror, att detta arbetes värde är mycket stort.

Det talas om, att vissa af de till skydd föreslagna djuren icke skulle förtjena skydd, emedan de icke vore särdeles nyttiga. Att yttra något till de endast insektätande foglarnes försvar torde vara öfverflödigt. Alla måste erkänna, att de göra ingen skada, men stort gagn. Att tala om åtskilliga andra förtjenster tillåter ej tiden. Endast det vill jag anmärka, att till och med en kråka, skjuten på en nysådd åker, befans icke innehålla ett enda sädeskorn utan endast en mängd sniglar. Likartadt är äfven förhållandet med de mycket omtalade djur, hvilka man kallar för gråsparfvar. Herrarne tala om sina trädgårdar, och att dessa djur göra skada på dem. Äfven jag har en trädgård och jag har någon erfarenhet om den skada, de göra. Jag har hört mina trädgårdsarbetare säga, att de bortplocka utsädet. Jag har ock visserligen sett, att de krafsa i jorden; men då tiden infallit, att de utsådda fröen skulle komma upp, har jag funnit, att någon synnerlig skada vanligen icke blifvit gjord. Man säger äfven, att de förtära körsbär. Ja de tycka om vissa slag; men det finnes ett medel att förekomma detta, och det är att plocka i kapp med dem; det hinner människan alltid. Man säger ytterligare, att de skada skörden på marken. Ja, de skada litet under mognadstiden och äfven något, sedan skörden kommit i stack; men landtbrukaren förstår att göra ska-

*Fridlysnings
af småfogel.*
(Forts.)

dan obetydlig. Obetydlig ansågo också våra förfäder denna skada; och det var icke utan en viss på angenäm erfarenhet grundad tacksamhet mot de små gagnande foglarna, som de hvarje julafton utsatte sädeskärfven för dem.

Då vi icke nu hafva så särdeles brådtom, skall jag be att få anföra ännu en händelse. Fredrik II i Preussen hade en synnerlig smak för körsbär. Hans trädgårdsmästare försäkrade honom, att sparvarne gjorde mycken skada på dem. Konungen satte ett högt pris på sparvar och tunntals sådana blefvo lemnade till honom, så att trakten snart var alldeles befriad från dem. Men följande år fick han inga körsbär, derföre att maskar skadat träden. Han satte då pris på lefvande sparvar, släppte dessa i sin trädgård och fick åter körsbär.

Frågan reducerar sig således dertill: är det klokt, är det förståndigt att skydda de djur, som oupphörligt gagna oss, eller är det klokt att skjuta ihjäl dem? Jag svarar icke på denna fråga.

Om vi i detta fall icke skulle vilja bifalla hvad här är föreslaget, fruktar jag att vi komma att stå efter många af Europas öfriga folk; ty ifrågavarande djur äro skyddade genom lag i så stor del af Europa, att den eger en befolkning af icke mindre än etthundra millioner människor. I dessa Europas kulturländer har denna fridlysnings skett icke till följd af några känslofulla hufvudens påfund, utan till följd af ansökningar från deras ekonomiska institutioner, på förord af deras mest berömda vetenskapsmän, på tillstyrkan af deras mest kunniga agronomer och forstmän. Skulle då alla dessa haft orätt emot våra auktoriteter, som vilja stifta en ny jagtlag för Sverige och afstyrka all fridlysnings? Det är en möjlighet, att en person kan hafva rätt emot hela världen, men föga troligt är det; och nog måtte det vara sant, att om man har en åsigt, som står i strid med alla andras, så är det ens bestämda skyldighet att noga ransaka de faktorer, som betinga det slut, hvartill man kommit; ty huru klok man än är, kan man likväl hafva orätt, och det är troligt, att man har orätt, då man står emot millioner. I de länder, särdeles i Italien, der denna fridlysnings blifvit utfördad, var småfogelsjagten förut en folknäring, och kramsfogel var der en stek icke blott på gurmandens bord utan ganska vanlig vid allmogens måltider; men detta oaktadt har man icke af sensationsskäl utan af rent ekonomiska skäl förbjudit denna jagt i hela Italien. Jag har här öfverenskommelsen emellan Österrike och Italien, hvilken utan inskränkning förbjuder jagten på småfogel under alla årstider, äfvensom en mängd sätt att fånga dessa foglar. Den är ingången vid slutet af föregående år. Det vore måhända skäl, att vi följde detta exempel. Man har antydtt, att denna fridlysnings skulle inskränkas till häckningstiden, och detta vore visserligen något; men det har dock det felet, att vi då skulle under en lång tid af året ha rätt att skjuta ihjäl våra bästa vänner. Förtjena de skydd under häckningstiden, så förtjena de det äfven under den öfriga delen af året; ty deras värde som födoämne är icke stort, och de arbeta lika flitigt alla årstider.

Det har blifvit anmärkt, att Utskottet skulle hafva framställt ett för mycket detaljeradt förslag, och måhända är det ett fel, det medgifver jag; men skälet, hvarför Utskottet gjorde detta, var, att Utskottet tyckte sig derigenom kunna på ett tydligt och klart sätt fram-

ställa sina åsikter. Det gaf vika för frestelsen och sammankref dessa få korta paragrafer. Det var måhända origtigt; men felet var, tyckte man, icke särdeles stort, ty Kongl. Maj:t har ju i en fråga, sådan som denna, rättighet att ändå göra, som han behagar. Jag skall derföre också icke hålla på detta förslag, om Herrarne för öfrigt skulle vilja bifalla en skrifvelse i allmänna ordalag, och jag har tagit mig friheten att redan i förväg, då jag kände liksom i luften de anmärkningar, som skulle komma att göras, uppsatt ett förslag dertill. Det lyder så:

*Fridlysning
af småfogel.*
(Forts.)

Riksdagen anhåller i underdånighet att Kongl. Maj:t täcktes utfärda en ständig fridlysning öfver alla inhemska småfoglar, deras ägg och nästen, samt förbjuda att hålla dem till salu.

Jag ville sluta med att anhålla om ursäkt, att jag måhända allt för länge upptagit Kammarens tid; men saken har synt mig vigtig och jag bönfaller hos Herrarne att icke anse denna sak, som synes liten, vara obetydlig; ty den är det icke, utan tvärtom stor; det gäller att anlita millioner emot milliarder, millioner vänner emot milliarder fiender. Det är måhända icke heller skäl att förkasta denna sak derföre, att den för mängden synes ny och just i dag första gången förekommer vid riksdagen; ty då vi hafva så många exempel i detta fall att följa i det öfriga Europa, och då vi hört så mycket förhandlas af våra vetenskapsmän, af tidningarne och en mängd enskilda sällskap för småfoglarnes skydd, skulle vi då icke kunna vara färdiga att nu fatta ett beslut? Jag anhåller derföre, att Herrarne ville godhetsfullt bifalla, hvad jag nu haft äran föreslå, fullt övertygad, att det är något icke allenast ekonomiskt riktigt utan äfven något, som är i hög grad humant, och som bidrager till att utveckla en human anda hos vårt folk, från de små människobarnen till de grånade gubbarne.

Jag får således vördsamt yrka bifall till det förslag till skrifvelse, som jag haft äran uppläsa.

Friherre Hamilton: Då jag villigt erkänner det vackra syfte, som röjer sig i den föreliggande motionen, kan jag dock icke deltaga i det slut, hvartill Utskottet kommit. Utan att tala om en mängd allmänna skäl, som blifvit vidrörda, vill jag blott nämna ett hufvudskäl för mig, nemligen att det saknas någon som helst bestämmelse, hvad som menas med småfoglar, och att det kanske derföre skulle kunna uppstå svårigheter, i synnerhet för domare, att veta, hvilka slags foglar som skulle genom författningen skyddas eller icke. En följd af de åsikter, som i Utskottets motivering blifvit framställda, skulle kanske lätt kunna blifva den, att så väl morkullan som vildduffvan, hvilka äro nyttiga, ehuru man icke ansett nödvändigt att fridlysa dem, skulle anses såsom småfoglar och således vara förbjudna att under hvilken årtid som helst dödas. Detta har väl icke varit motionärens syfte; men en tolkning af författningen skulle kunna leda derhän. Jag tror derföre, att om en lag i detta hänseende skall stiftas, det blir nödvändigt att följa de exempel, som äro gifna i utländska lagstiftningar, eller att bestämma de fridlysta arterna.

På grund häraf och för att icke vidare upptaga Kammarens tid inskränker jag mig att yrka afslag på Utskottets betänkande och bifall till det förslag till underdånig skrifvelse, som motionären afgifvit.

Fridlysnings
af småfögel.
(Forts.)

Grefve af Ugglas: Oaktadt den värma, med hvilken den näst siste talaren yttrat sig, måste jag på det högsta afstyrka Kammaren att godkänna detta förslag, icke derföre att jag icke anser, att något skydd bör gifvas åt småföglarne, ehuru jag tror, att man mycket öfverdrifvit den förstörelse, som dessa äro utsatta för, åtminstone på landet; och min erfarenhet är den, att vida flera nya sådana komma till lif än de, som af människorna förgöras. Att nu gå till väga, som Utskottet gjort, att i ett generelt förbud sammanfatta alla småföglar, både dem, som göra mycken nytta och nästan ingen skada, samt dem, som göra lika mycken skada som nytta, kan icke vara riktigt. Min erfarenhet som jägare i afseende å ugglorna är emellertid att jag funnit tjogtals harar ligga i skogen med ögonen uthackade, och detta har inga andra än ugglorna gjort. Hvad stararne beträffar, medgaf en talare, att de göra skada på *vissa* körsbärsträd; men då är jag nog olycklig att icke hafva några andra körsbärsträd än sådana, som stararne helsa på; och vill man icke äta sina körsbär omogna, får man omhägna träden med nät. Detta har jag gjort; men stararne hänga upp sig i näten och dö. Skall jag då plikta för det jag tagit lifvet af dem? Jag tror, att en lag i detta fall kan vara nyttig; men den bör noga afväga och stadga skydd endast för vissa kategorier af föglar, som verkligen göra synnerlig nytta; deremot går det icke an att på det sätt, Utskottet gjort, summariskt upptaga alla föglar, och jag be-
tviflar, att det finnes inom Kammaren förmåga att bedöma, huru denna afvägning bör ske. Den värde motionären har ju sjelf medgifvit, att Utskottets förslag var för mycket detaljeradt, men att det icke betydde något, då Kongl. Maj:t har rättighet att deri göra de ändringar, han behagar. Är detta nu förhållandet, hvarför kan man då icke låta Kongl. Maj:t i det ena som i det andra fallet taga den fråga under ompröfning, som är under utarbetning hos honom.

Jag ber, att, oaktadt allt det vackra och varma som här blifvit sagdt, Kammaren icke måtte förleda sig att gå till väga på det sätt, som här blifvit föreslaget, ty om lagen skulle få denna lydelse, och vissa föglar skulle få en vida större utspridning än nu, tror jag, att man snart nog skulle komma till ett motsatt resultat att utfärda en lag att få skjuta dem.

Herr Brun: Den obenägenhet, som visat sig mot detta förslag, är den vanliga orsaken, att man har svårt att slita sig ifrån gamla vanor och fördomar. I vårt land har man förut egentligen aldrig tänkt på den sak, som nu är i fråga; men man borde hafva så mycken uppmärksamhet på andra i bildning och upplysning framför oss stående länders erfarenhet, att den gamla fördomen finge vika. Man borde också gifva akt på vetenskapsmännens bestämda utlåtande i detta hänseende; och man bör således icke tvifla på, att dessa småföglar, som man egnat allt för liten uppmärksamhet, kunna bli till stort gagn, hvarjemte de äro till behag för människorna genom sin fågring och sin sång. Det torde hafva uppenbarat sig öfver allt i vårt land, huruledes på många ställen finnas bladlösa fruktträd och buskar, vittnande om skadedjurens härjningar, och det torde icke vara obekant, hvilka som göra denna skada; hvarföre också de, som undanröjda denna skada,

eller småfoglarna, äro väl förtjente att skyddas. Att det alldeles icke är något förädlande utan tvärtom rätt att döda och plåga dessa småfoglar, torde icke någon betvifva; och i afseende på den skada, som göres genom småfoglarnes utrotande, har jag velat från den trakt, jag är, upplysa, att der pågår ett ganska beklagligt oskick. En mängd personer, synnerligast ungdom, har för vana att systematiskt plundra foglarnes nästen, och detta kan icke vara något förädlande, icke heller något nyttigt, utan skadligt, och en sådan osed bör man söka utrota.

*Fridlysnings
af småfogel.
(Forts.)*

Man har talat om att vinna målet blott genom undervisning; men det är visst och säkert, att ett lagbud verkar kraftigare på begreppet af hvad som är rätt eller orätt i detta fall, och det synes mig derföre, att ett bestämdt lagbud vore önskvärdt.

På de skäl, som af föregående talare, hvilka talat för bifall, blifvit anförda, får jag instämma i Grefve Mörners yrkande om återremiss på det Utskottet må framkomma med ett sådant förslag, som kan vinna Kammarens och Riksdagens bifall och föranleda till, att vi så snart som möjligt kunna förvänta från Kongl. Maj:t en framställning i ämnet.

Herr Storeckenfeldt: Den förste talaren af dem, som försvarat Utskottets förslag, har under sin långa verksamhet i skolan funnit, att barn icke bruka åtalas för förseelser, hvilka enligt gällande lagar skulle kunna straffas. Det tror jag också; men det är derföre, att sådana förseelser, som äro, så att säga, värda något, icke gerna förekomma hos barn; men om den värde talaren finge bringa fram en lag, som denna, skulle han få en annan praktik efter detta.

Man har talat så mycket om, huru det är utrikes. Det passerar der mycket, som icke passerar här. Det fångas årligen på Leipzigs-slätterna ofantliga tusental småfoglar för att inläggas såsom konserver för handeln; något sådant tror jag icke sker här. Grefve Mörner har också varit i Tyskland, och med afseende på hvad han anført, hänvisar jag till hvad jag redan sagt. Så kom motionären, och det var mig en svår karl. Småfoglar och barn blandade han på ett märkvärdigt sätt tillsamman. Han är 40 års skolkarl och har en ofantlig erfarenhet, har han sagt; men dessa 40 års skolkarlar äro de allra värsta för de små, af hvilka en åldersklass får uppbära följderna af alla dess föregångares små synder, som i den gamle skolmannens minne hopsummerats och nu såsom transport debiteras den senast anryckande lilla falangen. Hvad hans historier om Pål och Per hade här att göra, vet jag icke, derest icke en af dessa var en fogel. Han talade om, att han hade hindrat Pål ifrån det och Per ifrån det och begge två ifrån att misshandla hvarandra. Huru kunde han tänka, att jag skulle ogilla detta? För öfrigt finnes ju för det läroverksstadgan; men huru man kan jemföra detta med en lag, som skall ställa barnet inför häradsrätt, kan jag icke fatta. Han har bestämdt oklart för sig, hvad som är menniskor och foglar. Det synes mig, som hade denne 40 års skolkarl en ovana att bannas och bannas utan gensägelse; men han bör icke glömma, att han här befinner sig på ett annat rum än i skolan, och att det här finnes åhörare, som kunna bedöma, om det fins något eller intet i hvad han säger.

Dessa Herrar, som talat till försvar för Utskottets betänkande,

Fridlysning af småfogel.
(Forts.)

hafva gjort det, som om deras motståndare hade för afsigt att gå ut på vägar och stigar och skjuta ned alla småfoglar, som finnas. Det vilja vi visst icke; vi vilja också hafva skydd för småfoglarna; men vi äro oense med dem om sättet. Då förhållandet nu är sådant, att Kongl. Maj:t för närvarande låter uppgöra ett förslag till ny jagtstadga, så tillåter jag mig fortfarande yrka afslag på Utskottets betänkande.

Grefve Lewenhaupt: Då diskussionen blifvit allt för mycket utsträckt, vill jag icke uppehålla Herrarne för länge. Den ärade motionären har sagt, att han är en 40 års skolkarl. Jag anser mig då böra nämna, att jag har i mer än 50 år varit jägare och att jag således å tjenstens vägnar är tio år äldre än han. Hvad angår den af honom gifna beskrifningen på det slags foglar, som skulle komma i åtnjutande af ifrågavarande skydd, måste jag motsätta mig förslaget, enär det der förekommande uttrycket "inhemska foglar", är allt för sväfvande. Jag vet icke, om man till inhemska foglar kan räkna de flesta af våra småfoglar, som äro flyttfoglar. Dessa komma hit för att föröka sig, och när de fullgjort sitt arbete, vända de åter till de varmare länderna. På dessa skäl får jag motsätta mig skrifvelsen och på samma gång fullfölja mitt yrkande om afslag.

Herr Samzelius: Efter som diskussionen under dess fortgång tagit en vändning, som jag tror frågan icke förtjenar att erhålla, så kanske man har svårt att återföra den inom dess egentliga gränser. Här är fråga om en rätt allvarsam lagstiftningsåtgärd och att man skall tillskapa ett nytt slags brott, hvars antal, om författningen skulle striete efterleivas, troligen komme att öfverstiga de flesta andra brott. Jag får till en början tillkännagifva, att jag är mycket vänligt stämd emot småfoglarna och att jag sökt ingifva denna känsla äfven hos mina barn.

En ärad talare på skånebänken har sagt, att foglarna i Sverige icke töras hylla sig till människan såsom förhållandet skulle vara i Tyskland. Detta är dock ett misstag, ty om han ville betrakta de små sparfvarne t. ex. i Strömparterren eller besöka mig, så skall jag visa honom, att de komma hvarje morgon till fönsterrutan och picka på, i händelse deras föda icke blifvit utstald. Efter det jag sagt detta, vill jag dock tillkännagifva, att i en lagstiftningsfråga det är farligt att gå långt framom det allmänna rättsmedvetandet, likasom det är farligt att komma för långt efter detsamma, och jag tror icke, att det allmänna rättsmedvetandet är moget för ett så genomgripande förslag som detta, nemligen att under hela året fridlysa hvarje småfogel. Man har förut velat skydda en hel mängd djur men blott så, att de skulle få skjutas endast under en viss tid af året, hvilket deremot icke skulle blifva händelsen med dessa småfoglar. Så har man till exempel velat fridlysa elgen, men blott under en viss tid af året. Småfoglarna åter skulle icke få skjutas under någon del af året, och denna fridlysning skulle väl gälla icke blott utom hus varande foglar, utan äfven andra, så att om en liten fogel i min bur skulle blifva sjuk, jag icke skulle hafva rättighet att döda honom. Det synes mig, som om lagstifningens

ingripande på ett sådant sätt icke skulle vara af behovet påkalladt i ett land så beskaffadt som vårt.

Här har åberopats exempel från andra länder, men det är dock icke samma förhållande der som hos oss. I allmänhet har man inom lagstiftningen följt den regeln, att då man icke sjelf kan skydda sig, lagen bör bereda ett sådant skydd. Men nu hafva foglarne ett sådant skydd i våra skogar, och lagens ingripande är således i allmänhet icke behöfligt. Emellertid förefaller det mig under alla förhållanden olämpligt, att en lagstiftande församling, sådan som denna, skall i detalj diskutera denna fråga, der olika åsigter gjort sig gällande, huruvida vissa foglar skola betraktas såsom företrädesvis nyttiga eller skadliga. Så hafva till exempel de olika ugglearterna varit på tal. Jag vet, att ugglan gör skada, och om någon skulle i vredesmod döda en ugglan, då denna gick illa åt hans hönsgård, skulle jag icke tycka det vara så besynnerligt eller förtjena, att han derföre skulle bestraffas såsom lagbrytare.

*Fridlysning
af småfogel.
(Forts.)*

Man har vidare sagt, att det icke skulle vara så farligt att antaga denna lag, emedan öfverträdelser af densamma icke skulle blifva åtalade; men vi skola väl icke stifta lagar, för att de skola öfverträdas, utan derföre att de skola efterlefas. En sådan lag som denna kan icke efterlefas, och det allmänna rättsmedvetandet är icke moget för en sådan lag. Att foglarne äro nyttiga, medgifver jag, och att de bereda nöje, har jag erfarenhet af; men allt i naturen har sin bestämelse, och hvad som gäller i detta fall om näktergalarne gäller icke om mesarne och rödstjertarne. Jag skall likväl icke motsätta mig, att en fridlysning efter utredning af vederbörande sakkunnige män må komma till stånd, men skulle man för sådant ändamål aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, torde den icke böra hållas i så kategoriska ordalag, som motionären föreslagit, utan att Kongl. Maj:t ville efter Vetenskapsakademiens samt öfrige vederbörande sakkunnige myndigheters hörande taga i öfvervägande, om och i hvilket hänseende åtgärder borde vidtagas för beredande af skydd för småfoglarne. Kongl. Maj:t blefve då i tillfälle att bedöma hvilka fogelarter förbudet kunde omfatta och om det skulle gälla alla län, ty om det i något fall skulle behövas en särskild lagstiftning så är det i detta. Behovet af en sådan lagstiftning är t. ex. icke detsamma i Norrbotten, der foglarne hafva ett naturligt skydd i de stora skogarne, som i Skåne. Äfven detta finge Kongl. Maj:t taga i öfvervägande.

Hvartill en återremiss skulle tjena, kan jag icke finna, ty vi vilja icke hafva något specielt förslag; utan skall Riksdagen yttra sig välvilligt om motionen, borde det ske i så allmänna ordalag, att Kongl. Maj:t kan vidtaga sådana steg, som han kan finna lämpliga, och jag skall derföre anhålla om proposition derpå, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t behagade taga i nådigt öfvervägande, om, och i sådant hänseende hvilka, åtgärder må befinnas erforderliga och lämpliga för småfoglarnes skyddande.

Herr Dahm: Det är anmärkt, att det i den af mig föreslagna redaktion till skrifvelse förekommande uttrycket småfoglar skulle vara för obestämdt. Då det likväl blott är fråga om att öfverlemna saken

*Fridlysning
af småfögel.*

(Forts.)

till Kongl. Maj:ts vidare handläggning, tycker jag, att det är riktigast att använda detta ord för att visa, att man vill hafva skydd blott för småföglar i allmänhet, och då jag dertill lagt "nyttiga" och "inhemska" småföglar, tror jag att det är nog bestämdt. Man har vidare sagt, att ordet inhemska skulle innebära en otydlighet, men jag hemställer, om man med inhemska föglar kan mena några andra än sådana, som äro födda och en lång tid lefvat i Sverige. För öfrigt är ju öfverlemnadt åt Kongl. Maj:t att äfven i detta fall göra hvad han vill, och Riksdagen skulle blott uttala sin åsigt.

Det har också anmärkts, att beskrifningen på den förstörelse, som, enligt hvad jag nämnt, skulle åstadkommas på landet, vore utmålad. Ja, skulle jag måla efter hvad som är min personliga erfarenhet i detta fall, skulle Herrarne få en taffla, som icke skulle vara den behagligaste att skåda, och Herrarne skulle finna, att jag tvärtom framställt förhållandena i de mildaste färger, som är möjligt.

Man har ytterligare talat om, att man genom införandet af denna lag skulle bilda nya brott. I detta fall har Utskottet lemnat en utredning om begreppet af bildande af nya brott, och om man vill fortsätta med denna anmärkning, vill jag blott gemmäla, att i fall man skulle följa den grundsatsen att alltid undvika detta, all lagstiftning skulle blifva omöjlig. Detta vore en ställning för ett samhälle, som icke vore nyttig. Samhället måste kunna lagstifta och ej låta binda sig af förut fattade meningar. Vore det till exempel meningen att göra ett påbud om användandet af vissa färger eller ett visst snitt på kläder, då vore det att bilda ett slag af brott, som förut icke fans, men nu finnes brottet till före lagen.

Vidare har man sagt, att förhållandena äro olika hos oss emot i andra länder, men jag tror dock att denna olikhet icke är så stor. Man har äfven anmärkt, att jag skulle hafva sagt, att dessa brott skulle blifva så sällan åtalade. Detta yttrade jag visserligen, men icke i den meningen, som den siste talaren fattat det. Jag har nemligen blott velat säga, att brotten skulle blifva så sällan åtalade, derföre att blotta tillvaron af förbudet skulle göra brotten så ytterst sällsynta.

Slutligen har man påyrkat, att den föredragna skrifvelsen skulle göras i mera allmänna ordalag än jag föreslagit. Ja, affattar man skrifvelsen i så allmänna ordalag, som Herr Samzelius föreslagit, då kan man gerna låta bli hela skrifvelsen, ty något mera overksam läkemedel än det skulle blifva, känner jag icke.

Jag bönfäller, att Kamraren ville bifalla det förslag till skrifvelse, som jag framställt.

Grefve Lewenhaupt: Jag har ansett mig skyldig upplysa, att det förslag till en ny jagstadsaga, som komiterade förra året uppgjorde, innehöll bestämmelser om skydd för en viss del af småföglar under en viss tid af året. Detta komitearbete har genomgått skogsstyrelsen, som likväl icke godkände förslaget beträffande skyddet för småföglar. Styrelsen var således icke småfoglarnes vän. Vetenskapsakademien har åter, med en liten förändring i ordställningen, tillstyrkt detta skydd under samma tid, som komiterade föreslagit, och jag har anledning

förmoda, att komiterades betänkande, som nu ligger i Finansdepartementet och derefter skall ingå till Högsta domstolen, snart kommer att af Kongl. Maj:t afgöras.

*Fridlysning
af småfogel.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkande, nemligen: 1:o att utlåtandet skulle bifallas; 2:o af Herr *Dahm*, att Kammaren för sin del måtte fatta ett så lydande beslut: "Riksdagen anhåller i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes utfärda en ständig fridlysning öfver alla för landtbruket nyttiga inhemska småfoglar, deras nästen, ägg och ungar, samt förbjuda att hålla dem till salu"; 3:o af Herr *Samzelius*, att Kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t behagade taga i nådigt öfvervägande, om och i sådant hänseende hvilka åtgärder må befinnas erforderliga och lämpliga till småfoglarnes skyddande; 4:o att utlåtandet skulle återförvisas; samt 5:o) att det samma måtte afslås.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades nej; sedermera proposition på antagande af Herr *Dahms* förslag, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja; vidare proposition på bifall till Herr *Samzelii* förslag, hvilken proposition besvarades med många nej, blandade med ja; ytterligare proposition på återremiss af utlåtandet, hvartill svarades många nej jemte åtskilliga ja; och slutligen proposition på afslag å utlåtandet, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarade Herr Grefven och Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, det Kammaren egde att afgöra, hvilketdera af de öfriga fyra yrkandena skulle utgöra kontraposition vid den blifvande voteringen, framstälde Herr Grefven och Talmannen särskild proposition på antagande af hvart och ett af dessa yrkanden såsom kontraposition, samt förklarade sig hafva funnit med öfvervägande ja besvarad den proposition, som afsåg, att Herr *Samzelii* förslag skulle i kontrapositionen upptagas.

Till följd häraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

"Den, som afslår Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren det förslag till underdånig skrifvelse i ämnet, som Herr *Samzelius* afgifvit."

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit såhunda:

Ja — 49.

Nej — 32.

*Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

Föredrogs ånyo Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts den 27 och 29 sistlidne Mars bordlagda utlåtande N:o 4, i anledning af två utaf Herr C. Hammarhjelm väckta motioner angående förändring af gällande bestämmelser i fråga om vilkoren för försäljning till förtäring på stället, af vin och maltdrycker m. m.

Herr von Gegerfelt: Allt sedan år 1866, då den första författningen i detta ämne utkom, har denna lagstiftningsgren af Riksdagen omfattats med stort intresse, större kanske än som motsvarats af framgången. Nästan vid hvarje riksdag hafva motioner i ämnet blifvit väckta, och åtskilliga förändringar i denna författning hafva också blifvit gällande. Vid 1874 års riksdag framlade Kongl. Maj:t fullständiga grunder, hvarpå en lagstiftning i detta ämne ansågs böra byggas. Riksdagen granskade dessa grunder och gillade dem med några mindre väsentliga förändringar, hvarefter i hufvudsaklig öfverensstämmelse dermed nuvarande författning utfärdades. Vid sådant förhållande och då denna författning tillkom under en temligen stark påtryckning af en kanske något öfverdrifven föreställning om öl- och vinförsäljningens menliga inverkan på ordning och sedlighet, hade man kunnat hoppas, att frågan åtminstone för ett eller annat år skulle kunna få hvila, till dess den nya författningen kan visa sin verksamhet i det hänseendet. Men redan vid 1875 års riksdag väcktes inom Andra Kammarens motioner om förändring i föreliggande syfte. Andra Kammarens Tillfälliga Utskott afstyrkte dessa motioner, och detta afstyrkande betänkande blef af Kamrarna utan diskussion bifallet. Jemväl vid innevarande riksdag hafva motioner i detta afseende blifvit väckta inom Andra Kammarerna, hvilka hufvudsakligen afse högre ansvar för öfverträdelse af författningen, och Andra Kammarens Tillfälliga Utskott har afstyrkt äfven dessa motioner. Detta betänkande hvilar nu på denna Kammares bord. I detta betänkande yttrar Utskottet, att förordningen, om den behörigen och noggrant tillämpas, till största delen komme att motsvara det med densamma åsyftade ändamålet, och tillägger vidare, att den allt för kort tid varit gällande, en åsigt, som jag fullkomligt gillar. Nu hafva inom denna Kammarer två motioner i detta ämne blifvit af Herr Hammarhjelm väckta. Den första afser endast att vinna skärpning i straffbestämmelserna i likhet med hvad i brännvinsförordningen finnes stadgadt. I den andra motionen har motionären begärt förtydligande och förändring i författningen "jemväl i andra hänseenden, såsom i fråga om 5 § 2 mom., rätt till försäljning i handelsbod, ölutskänkning vid gästgifvaregårdar m. m." Utan allt förtal kan man säga, att åtminstone den senare motionen icke är synnerligen väl och fullständigt utarbetad, och jag trotsar hvar och en att vid genomläsandet af denna motion

fatta hvilka förändringar motionären egentligen åsyftar. Första Kammarens Tillfälliga Utskott har nu i föreliggande betänkande förklarat sig "instämma med motionären", utan att likväl vidare utveckla de åsigter han uttalat, men tillägger, att för öfverträdelse af författningen bör stadgas urbota påföljd i likhet med bränvinsförordningen. Jag tror dock, att detta behöft en närmare utveckling. Bränvinsförordningen stadgar urbota bestraffning för fjerde resan oloflig bränvinsförsäljning, och för att detta stadgande skulle införas äfven med afseende på ölförsäljning, skulle förhöjning ega rum i de föregående ansvarsbestämmelserna. I detta hänseende saknar man dock alla upplysningar om Utskottets mening. Om det också kan ifrågasättas, att högre ansvar för ifrågavarande förbrytelser rättvisligen kunde stadgas, så följer deraf ej att, emot hvad Andra Kammarens Tillfälliga Utskott antagit, de nuvarande ansvarsbestämmelserna strängt tillämpade, vore otillräckliga. Erinnras må, att dessa förbrytelser icke äro till sin natur jemförliga med förbrytelser mot bränvinsförsäljningsförordningen, helst öl är mindre skadligt än bränvin, hvarförutom oloflig bränvinsförsäljning äfven i det afseendet innefattar en svårare förbrytelse, att man dervid undandraget sig försäljningsskatten.

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.
(Forts.)

Något giltigare skäl synes mig Utskottet hafva för sin åsigt, att för förbrytelser af ifrågavarande beskaffenhet särskildt ansvar borde tillämpas för hvarje gång åtal väckes. Men de i fråga om bränvinsförsäljning gällande bestämmelser härom utgöra ett undantag från den allmänna i 4 kapitlet strafflagen fastställda grundsatsen, och en undantagslagstiftning bör ej utan symmerligt skäl till sitt omfång utsträckas.

Den tredje förändring, som Utskottet framhållit, vore den, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle, i likhet med kommunalnämnden, ega att i särskildt fall förbjuda landthandlande att försälja starka drycker. Emot en sådan rätt vore visserligen icke något att erinra, men förändringen i detta hänseende blefve säkerligen utan all betydelse. Konungens Befallningshafvande har redan så många medel att öfvervaka allmänna ordningen. Om för öfrigt kommunalnämnden icke vill hålla efter ölförsäljarna och kommunen icke vill hålla efter kommunalnämnden, visar detta, att det icke finnes mycket intresse för saken, och det är dock just på intresset inom kommunen, som hela denna fråga hvilat. Det synes således, att Utskottet icke anfört några giltiga skäl att så snart vidtaga förändringar i författningen, och allra minst har Utskottet anfört skäl för den vidsträckta hemställan, som betänkandet innehåller, hvarmed afses icke mindre än en total revision af hela författningen. Vid sådant förhållande får jag vördsamt yrka afslag å betänkandet.

Grefve Horn: I afseende å denna fråga, vill jag villigt vitsorda den svårighet, dessa vin- och ölkrogar både på landet och i städerna medföra för ordningens vidmakthållande. De bedrifvas ofta i smyg under omständigheter, som göra en kontroll ytterst svår, och ofta på ett sådant sätt, att de äro att hänföra nära nog till vanliga bränvinskrogar. På många ställen, der värdarne icke äro bland de allra pålitligaste, äro dessa krogar till och med skadligare än bränvinskrogarne.

Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande försäljning af
vin och malt-
drycker m. m.

(Forts.)

Vår nu gällande författning i detta ämne går visserligen i en bättre riktning än de föregående, särskildt deruti, att den innehåller något mera skärpta bestämmelser; men jag tror icke, att den är tillfyllestgörande. Hvad beträffar straffbestämmelserna, delar jag icke motionärens åsigt, att dessa behöfva skärpas i afseende på försäljning af *maltdrycker*, och skall detta ske, bör det åtminstone icke göras i den utsträckning, motionären synes vilja fordra. Deremot synes det mig, att straffbestämmelserna för oloflig försäljning af *vin* böra sättas något högre än nu. Lika med motionären och lika med Utskottet, skulle jag äfven vilja stadga, att, på samma sätt som sker vid itererad oloflig bränvinsförsäljning, den, som beträdes med att oloffigen sälja vin och maltdrycker, må straffas särskildt för hvarje gång han blifver stämd för dylik förseelse.

Det är mycket sant, såsom den föregående talaren anmärkte, att motionen No 42 — den sist väckta af de två förevarande motionerna — icke är mycket fullständig och icke för Utskottet angifvit den väg, hvarpå motionären möjligen ville gå; men den förtjensten får man åtminstone tillägga motionen, att den är så omfattande som möjligt och således lemnar fria händer för vidtagande af en revision af gällande författning i alla dess delar. För min del föreställer jag mig, att en revision af några punkter i författningen verkligen är nödig. Den omständighet, hvarvid jag då i första rummet fäster mig, är nu gällande föreskrift i afseende på rätt för dem, hvilka enligt äldre författningar innehafva utskänkingsrättigheter, att fortfarande bibehålla desamma. Vi veta, att då 1866 års författning gälde, egde Konungens Befallningshafvande att meddela tillstånd till vinförsäljning, hvaremot rätt att försälja maltdrycker berodde af kommunerna. Genom 1873 års kungörelse skedde häri den förändring, att Konungens befallningshafvandes befattning med dylika frågor utsträcktes äfven till maltdrycksförsäljningen, så att alltså länsstyrelserna hade att meddela tillstånd till försäljning både af vin och maltdrycker. Den sistnämnda författningen af 1873 innehöll vidare det ganska viktiga stadgandet, att de försäljningsrättigheter, som innehades på grund af förut gällande författningar, skulle upphöra med 1873 års utgång, och att det skulle bero af ny anmälan och länsstyrelsernas tillstånd, huruvida de fingo äfven derefter bibehållas. Detta stadgande gälde dock icke vinförsäljningen, då, såsom bekant, 1873 års kungörelse afsåg endast försäljning af maltdrycker. Derefter kom nu 1874 års författning med den felaktighet, jag anser den innebära. Hade denna författning äfven innehållit stadgande om att alla gamla rättigheter skulle upphöra, så vil vinförsäljnings- som maltdrycksförsäljningsrättigheter, så hade dessa rättigheter vida lättare kunnat af länsstyrelserna ordnas, och det hade icke, såsom nu, blifvit fallet, att i en socken finnas 8 till 10 rättigheter, under det att i en annan icke finnes en enda. Då hade ett planmessigt ordnande kunnat ega rum; men nu kan detta icke ske, då de, som innehafva gamla rättigheter, blifvit dervid bibehållna och icke kunna gå dem förlustiga under annat vilkor än att de på något sätt öfverskrida sin rätt. Jag skulle därför gerna se, att ett stadgande komme att meddelas i den syftning, att alla de vin- och maltdrycksförsäljningsrättigheter, som existerade före trädandet i kraft af 1874 års författning, skulle upphöra

efter en viss tid, t. ex. med Oktober och November månader 1877, och derefter på länsstyrelserna ankomma att ordna dessa så väl som öfriga försäljningsrättigheter.

En ytterligare omständighet, som jag anhåller att få påpeka, är, att 1874 års författning, i likhet med den af 1866, innehåller ett stadgande, som förekommer mig särdeles olämpligt och föranleder mycken missbelåtenhet, nemligen den, att rättighet der blifvit medgifven hvem helst det vara må att från öppet bord *i mindre utsträckning* försälja maltdrycker. Detta föranleder icke obetydliga oordningar, och kontrollen är synnerligt svår, emedan det oftast är svårt att afgöra om det är *i mindre utsträckning* eller icke, som en dylik rörelse bedrifves. Jag tror icke heller, att detta stadgande har någon nytta med sig. Det händer ofta, att en landthandlande eller annan handlande eller ett bryggeribolag vid vissa tillfällen finna sin uträkning att vidtala en 15 till 20 gummor att, såsom det heter för dessas egen, men i själfva verket för de förras räkning och vinst, hålla dylik försäljning vid sina bord, och jag tror icke, att det är ändamålsenligt. Jag vet icke, hvartill detta stadgande skall tjena och skulle gerna se, att det ginge bort.

I öfrigt är det visserligen sant, att, såsom i Utskottets betänkande påpekats, missbruk härleda sig deraf, att landthandlande få utlemna vin och maltdrycker till afhemtning. Men jag tror, att författningen i denna del gått så långt som möjligt, då den stadgar, att dessa drycker icke få förtäras på stället. Jag är rädd, att det vore förenadt med svårigheter att meddela ett stadgande, som ginge längre.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, skulle jag vara benägen att godkänna det slut, Utskottets betänkande innehåller, och får derföre yrka bifall till detsamma.

Herr Berg, Carl Oskar: Det torde måhända synas något opåkalladt af mig att nu taga till ordet i denna fråga, helst sedan jag blifvit väsentligen förekommen af den siste talaren, som redan yttrat sig till förmån för den åsigt jag här vågar förfakta. Jag har dock velat begagna tillfället att uttala mig i en fråga, som torde vara värd minst lika mycken uppmärksamhet som frågan om småfoglarnes skydd, rörande hvilken nyss en lång diskussion pågått. Äfven jag vill yttra några ord till skydd, icke för småfoglar, men för små människobarn, hvilka sväfa i en fara, som är större och mera behjertansvärd än vi kanske i allmänhet äro böjde att tro. Då förordningarne af år 1874 angående försäljning af bränvin, vin och maltdrycker utkommo, motsågo många nykterhetsvänner dem med glädje. Man trodde, att det olycksaliga superiet skulle komma att i väsentlig mån förhindras och dryckenskapslasten få den första spiken i sin likkista, derigenom att landthandlarne förbjödos att försälja bränvin i mindre partier än 100 kannor. Det visade sig dock alltför snart, att den olycksbådande profetia skulle gå i fullbordan, som en af landets största bränvinshandlare i ett cirkulär till Sveriges landthandlare i början af år 1875 uttalade, att det nemligen nog i alla fall skulle gå för sig att tillfredsställa den spritälskande befolkningens begär efter den alkoholhaltiga varan, och att fyllerilasten således på intet vis skulle minskas genom den nämnda lagen. Och då nu landthandlarne hafva rättighet att utan särskildt till-

Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.

(Forts.)

*Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

(Forts.)

stånd handla med vin och maltdrycker, har man på många ställen i landet och i synnerhet i Norrland gjort den erfarenheten, att desse landthandlares bodar egentligen blifvit lönkrögarenästen, der allmogen, i stället för att såsom förut supat sig full af bränvin, nu får sitt begär tillfredsställt genom så kalladt vin, hvilket oftast icke är annat än bränvin med en tillsats af sirap och möjligen litet bresilja eller annat färgämne, för att gifva det ett vackrare utseende. Förhållandena äro således i detta afseende icke stort bättre nu, än de voro före de nämnda förordningarne; under sträfvandet att undvika Scylla har man fallit i Charybdis. I synnerhet i de norra delarne af landet har, efter hvad jag har mig bekant, denna landthandlarnes rättighet att handla med vin och maltdrycker åstadkommit stor skada. Efter min öfvertygelse är det således af högsta behof påkalladt, att något göres för hejdandet af det ondas framfart, så vida vi icke vilja se landets uppväxande ungdom helt och hållet demoraliseras. Den anmärkning, som gjordes af en föregående talare, att man borde låta den nya lagen prövas och visa sin kraft, innan man började göra förändringar i densamma, kan jag för min del icke godkänna. Äfven här kan det gamla ordspråket tillämpas: "medan gräset gror, dör kon". Skola vi vänta på de goda verkningarne af en lag, som redan från första stunden visat sig så föga kunna uträtta, så hinna under tiden många olyckor ske, många menniskor blifva förderfvade och friden spillas i många hem. Jag tror, att den svenska representationen här har en allvarlig fråga att lösa, en uppgift att utföra och det snart. Och då jag icke vågar hoppas, att mitt ord skall hafva någon synnerligt stor betydelse i denna Kammare, och jag icke heller af min egen erfarenhet kan afgifva det vitnesbörd, som torde erfordras för bestyrkande af hvad jag sagt, eller att den omtalade vinhandeln är i det närmaste lika skadlig och förderflig, som bränvinshandeln, så tillåter jag mig att för Kammaren framlägga vitnesbörd, hvilka torde vara mera egnade att tillvinna sig uppmärksamhet. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesternorrlands län utfärdade i början af detta år en kungörelse, i ändamål att af länets kronofogdar, länsmän, kommunalstyrelser och prester erhålla uppgifter om, huruvida förordningarne angående försäljning af bränvin, vin och maltdrycker visat sig gagnande eller icke. De tre frågor, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uppställdes till besvarande, voro följande: "1:o) huruvida stadgandet att göra rättighet till mindre partihandel med bränvin beroende af särskildt tillstånd visat sig verka till minskning i förbrukningen af bränvin i allmänhet och särskildt till hämmande af missbruk med bränvin: 2:o) huruvida den landthandlare medgifna rätt att till afhemtning försälja bränvin, vin och maltdrycker visat sig leda till missbruk af dessa drycker samt till deraf föranledda oordningar, och 3:o) huruvida det anses önskvärdt, att till förekommande af dessa missbruk och oordningar landthandlare förbjudas att handla med bränvin, vin och maltdrycker". I anledning af denna Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes kungörelse hafva af länets 61 kommuner inkommit utlåtanden från 54, af dess 37 pastorat från 18, af dess 29 länsmän från 24 och af dess 4 kronofogdar från 2. De kommunalstyrelser, prester och länsmän samt kronofogdar, hvilka yttrat sig, hafva nästan enhälligt förklarat, att den landthandlarnes medgifna rättigheten att utan särskildt tillstånd handla med

vin och maltdrycker ledt till stora oordningar, samt att det vore i hög grad önskligt att denna rättighet fråntoges landthandlarna. Nu kan man visserligen invända, att det icke är lagens fel, om dessa oordningar egt rum, och att, om lagen riktigt tillämpades, skulle de icke komma i fråga. Jag har visserligen icke mycken insigt i, huru lagar och författningar böra vara affattade; men så mycket tror jag mig dock kunna förstå, att en lag, som från sin första början icke kunnat riktigt tillämpas, måste ovillkorligen vara behäftad med något betänkligt fel. Så tror jag också är förhållandet med den nu i fråga varande. Felet ligger efter min tanke helt enkelt deri, att den är byggd på en oriktig eller, rättare sagt, osäker förutsättning, nemligen den, att det i kommunerna skulle finnas god kommunalanda. Att en sådan finnes mångestädes, bestrider jag visst icke; men att den icke finnes öfverallt är ett faktum, hvilket ingen torde kunna förneka. För öfrigt ber jag att få anmärka, att det skulle fordras mycken karaktersfasthet, om 6 eller 7 bönder, som sitta i kommunalnämnden i en socken, skola uppträda mot en mängd landthandlare och på grund deraf, att deras försäljning af vin och maltdrycker föranledt oordningar, taga ifrån dem denna rättighet. Det är ingen lätt sak att uppträda mot dessa herrar och juridiskt bevisa, att de äro orsak till oordningarna. Det står nemligen i 14 § af ifrågavarande författning, att det skall bevisas, att oordningarna skett på det område, öfver hvilket landthandlaren förfogar; det heter:

“Finnes landthandlande, som till afhemthning håller vin eller malt-drycker till salu, utöfva dylik försäljning på sådant sätt, att derigenom oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden att förbjuda fortsatt försäljning af nämnda drycker“.

Och i 12 § säges det:

“Derest, sedan vin eller maltdrycker blifvit köpta hos den, som idkar handel med dylika drycker, utan att vara berättigad dem till förtäring på stället afyttra, dessa drycker varda i närheten af försäljningsstället förtärda å område, hvaröfver försäljaren eger förfoga, skall han, om det sker med hans vetskap, anses och straffas såsom den der utöfvat olaga utskänkning af sådana drycker“.

När det nu är händelsen, att landthandlarens område oftast icke är större än den lilla stuga, i hvilken han har sin försäljningsbod, och det således icke kan hindras, att den, som köpt dryckesvaror hos honom, blott går utanför boden, som vanligen ligger vid allmän landsväg, och super sig full i landsvägsdiket, så kan landthandlaren helt lugnt säga, att han icke har med den saken att göra; han förfogar ju icke öfver det område, der oväsendet skett, han visste, att karlen var nykter, då han köpte sitt vin eller öl, han är ju icke satt till någon förmyndare eller försyn öfver sina kunder, han har en tillåten vara att försälja, och om köparne begagna den illa, är det icke hans fel. Det ligger naturligtvis mycken sanning häri, och en hederlig landthandlare kan ofta icke hjälpa, att hans kunder suppa sig rusiga. Har man åter att göra med en mindre samvetsgrann person, som för egen fördel vill uppmuntra fylleriet, då är det naturligtvis långt värre, och man inser lätt, huru många kryphål, han har för att komma undan ansvar. Det är i de flesta fall omöjligt för kommunalnämnden att med lagens till-

*Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

(Forts.)

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.

(Forts.)

hjälp komma åt honom. Jag har redan nämnt, att den vara, som säljes under namn af vin, vanligen icke är annat än färgadt bränvin. För icke så länge sedan hände sig, att en landthandlare hade så strykande afgång på sitt vin, att han icke hann verkställa färgningen allt efter som det tog slut, utan bränvinet sattes fram sådant det var och förtärdes under namn af hvitt vin. Det är således i de flesta fall helt enkelt en maskerad krögerirörelse, som bedrifves, och om herrarne vilja taga kännedom om dessa rapporter, som jag nyss omnämnde, kunna herrarne få lära rätt betecknande saker. Hvarenda kommunalstyrelse och prest instämmer i det omdömet, jag nyss fälde, eller att rörelsens rätta namn är *krögrörelse*. Man torde således icke kunna undvika den slutsatsen, att den i fråga varande lagen på intet sätt visat sig till fyllest görande. Vi måste alltså hafva en annan, och då frågas, hvad den bör innehålla. För min del skulle jag helt enkelt vilja föreslå, att landthandlarna förbjödos att handla med vin och maltdrycker lika väl som med bränvin, och att det således gjordes beroende af särskild pröfning för hvarje fall, åt hvilka en sådan rättighet skulle medgifvas. Nu kan frågas, om kommunernas kontroll öfver försäljningsrättens handhafvande skulle blifva starkare och lättare att utöfva i sådant fall mot hvad förut varit förhållandet. Ja, mine herrar! Det skulle den utan tvifvel blifva. Det är ofantlig skilnad, om jag sitter i en kommunalnämnd och har att afgöra och till en viss grad taga på mitt eget ansvar, om jag skall medgifva en sådan rättighet eller icke, än om jag skall, såsom förut, väcka fråga om att frantaga en person en eljest allmän medgifven rättighet. Då jag vet, att den i fråga varande försäljningen åstadkommit en otroligt stor demoralisation, att den förderfvar befolkningen och förorsakar fattigvårdstungans stigande, så lär jag säkerligen betänka mig två gånger, innan jag gifver min röst till upplåtandet af en sådan rättighet. Det är något helt annat att gifva eller afslå en begärd rättighet, än att uppträda med påståenden i en sak, der jag har svårt att bevisa, att något olagligt blifvit begånget. Häremot kan invändas, att detta berör handelsfrihetens grundsats och att man på sådant sätt skulle träda denna grundsats för nära. Jag tror dock icke, att det är så farligt med den saken. Landthandlaren har icke heller rättighet att handla med arsenik och åtskilliga andra gifter, och då man kunnat undandraga sådana saker, som leda till mycket mindre oordningar och förderf för landet än hvad vin- och maltdrycksförsäljningen nu visat sig göra, så inser jag icke, hvarför man icke skall kunna förbjuda äfven denna senare handel, utan att man derigenom behöfver anses inkräkta på den nämnda grundsatsen mera än förut. Jag skulle på dessa grunder helst vara böjd för att yrka återremiss af det föreliggande betänkanudet; men jag hyser dock en viss tvekan i detta afseende af fruktan att, genom att uppställa för stora fordringar, gå miste om det mindre, som blifvit oss erbjudet. Jag vill derfor dröja med att framställa ett sådant yrkande och vill blott tillägga ett par ord i anledning af hvad Utskottet i sin motivering yttrat, att "om den i omförmälda 14 § meddelade befogenhet jemväl tillerkändes Konungens befallningshafvande, att öfvervaka den allmänna ordningen, borde det kunna antagas, att ifrågasvarande missbruk stäffjades, utan att handelsfrihetens hufvudgrundsats

upphäfdes genom ett på förhand gifvet absolut förbud att handla med ifrågakvarande varor“.

Jag tror, att länsstyrelserna derigenom skulle komma i samma dilemma, hvori nu kommunalstyrelserna befinna sig; de skulle nemligen få lika svårt som de senare att bevisa, att landthandlaren verkligen öfverträdt sin befogenhet, oaktadt det visserligen ligger i öppen dag, att superiet florerar i närheten af hans område. Jag tror mig kunna säga detta med temligen stor vissnet, emedan det verkligen egt rum, att åklagare fått plikta och betala rätt mycket på den grund, att de åtalat landthandlare, som icke kunnat öfverbevisas om någon orätt, ehuru man sett trakten rundt omkring dem förderfvas genom öfverhandtagande fylleri.

Jag har ansett mig böra yttra dessa ord för att, så vidt i min förmåga stod, fästa uppmärksamheten vid de olyckliga förhållanden, som gjort sig gällande i handeln med de här i fråga varande dryckerna, och jag ber Kammaren allvarligt taga under öfvervägande, huruvida icke, då vi se så mycken nöd och så mycket elände, som fortfarande åstadkommes genom det olycksaliga superiet i vårt fädernesland, vi böra göra något för att hejda detta elände och föra folket in på en bättre och lyckligare väg. Det är icke af fanatism eller begär att klandra som jag säger detta; om man betraktar de statistiska uppgifterna, skall man finna mer än tillräcklig bekräftelse på de sorgliga verkningar, som dryckenskapslasten åstadkommit. År 1874 begingos här i landet 126 mord; drager man härifrån 50 barnamord, så begingos de flesta af de öfriga under rusets inflytelse. Under den senaste tiden hafva åtskilliga dråp egt rum, synnerligen i Norrland, och frågar man efter orsaken och omständigheterna vid brottets begående, får man nästan alltid höra, att slagskämparne varit inne på vinkrogen, och sedan de förtärt åtskilliga qvantiteter af denna dryck, hafva de kommit i gräl, och grälet har slutat med att de stuckit knifven i hvarandra. På sådant sätt hafva flera mord i år begåtts. Utom den skam och de olyckor, som fylleriet sålunda för ögonblicket för med sig, framträder en annan i ännu högre grad betänkelig och sorglig sida af saken, och det är den uppfostran, som kommer barnen till del i drinkarens hem. Den, som har tid och lust att göra ett besök i dessa armodets kojor, skulle här finna ett så förfärligt elände och en sådan jemmer, att jag är öfvertygad, att han skulle göra allt hvad han kunde för att hvad på honom ankomme söka bidraga till åstadkommandet af ett förbud både mot tillverkning och försäljning af dessa gifter, hvilka förderfva vår uppväxande ungdom. Dessa barn växa upp utan att få någon vård, de veta icke hvad föräldrakärlek vill säga, och den enda undervisning de få, är den i laster och brott. Justitieombudsmannens berättelse till Riksdagen innevarande år gifver vid handen, att det ena tjufbandet efter det andra upptäckes, bestående af minderåriga, som äro för små att träffas af lagens arm; och det är från drinkarens hem, som dessa band förnämligast rekryteras. Då vi således se, att landets uppväxande ungdom drages allt mera från de goda sederna in på förderfvets bana, blifver löst folk och fyller våra fängelser, torde det vara hög tid att taga i tu med det onda och söka finna någon hjälp. Då nu den föreliggande motionen icke afser något mera än att söka åstadkomma skärpta

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.
(Forts.)

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.

straffbestämmelser för de landthandlare, som göra sig skyldiga till brott mot lagen, så tycker jag för min del, att den föreslagna förändringen är af så måttlig utsträckning, att de af Herr von Gegerfelt framställda anmärkningarne icke torde böra vinna afseende. Jag får därför, om jag icke kan erhålla något bättre, yrka bifall till Utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Widén: Motionären har yrkat på skärpta bestämmelser i fråga om försäljning af vin och maltdrycker, och Utskottet har till min glädje äfven gått motionären till mötes i någon del eller åtminstone gått i den rigtning, motionären önskat. I motsats härtill har den förste talaren anført, att det förefölle honom, att, då Riksdagen år efter år lappat på lagstiftningen i detta ämne, det kunde vara skäl, att Riksdagen hvilade sig något år, och att således ett afslag på Utskottets framställning syntes här vara på sin plats. För min del får jag säga, att jag icke tror, att man bör tröttna för att en sak ofta återkommer, blott man är inne på en rätt väg och stadigt fortgår på densamma. Man bör här göra det så mycket mindre, som erfarenheten är från år tydligen ådagalagt, att man bör gå fram på det sätt, som här är i fråga. Nya upplysningar och nya erfarenhetsrön hafva år efter år gifvit vid handen, att de lagbestämmelser, vi hittills haft, icke varit till fyllest, och under sådant förhållande tror jag, att det vore det största skäl att fortgå i den rigtning vi begynt.

Det gläder mig, att Utskottet här tillstyrkt skärpta bestämmelser i afseende på "utskänkingsställen med vidsträcktare omfattning", då Utskottet hemställer, att "den urbota påföljd, som i visst fall skall ådömas vid oloflig försäljning af bränvin, äfven må för dylikt fall stadgas för oloflig försäljning af vin och maltdrycker". Det är vidare godt, att Utskottet icke funnit det skydd mot oordningar vid försäljning af vin och maltdrycker i bod å landet, som 14 § af nu gällande lag stadgar, tillfredsställande, då det der heter, att "kommunalnämnd skulle ega förbjuda fortsatt försäljning af nämnda drycker", då ordningar visat sig deraf föranledas, och att Utskottet derfor föreslagit, att åt Konungens Befallningshafvande skulle inrymmas samma rätt, som hittills varit i berörda § stadgad för kommunalnämnd. Jag är för min del tacksam för detta Utskottets tillmötesgående; men jag kan icke lemna tillfället obegagnadt för att anmärka, att jag ändock icke kan finna målet vunnit, så länge ännu det lemnas handlande på landet öppet att sälja vin och maltdrycker. Jag kan icke finna, hvarför man icke skulle gå derhän att stadga samma förbud för landthandlande att sälja dessa drycker, som redan gälla i fråga om försäljning af bränvin. Af den föregående talaren har väl blifvit tillräckligt ådagalagd, att i sjelfva verket ingen skillnad finnes emellan dessa båda slag af försäljning, i det att vederbörande veta att färga bränvinet och sedermera sälja det under namn af vin eller något annat och sålunda kringgå det förbud, som för dem gäller mot försäljning af spritdrycker. Det är här af Utskottet antydt, att handelsfrihetens grundsats skulle lägga hinder i vägen för att utsträcka försäljningsförbudet ända derhän; men jag får säga, att, så nyttig denna frihet än må vara, och så mycket godt den än må i flera afseenden hafva verkat, torde det förr eller senare blifva nödvändigt att här göra deri en inskränkning. Det bör icke heller kunna

möta några särdeles betänkligheter; ty dermed att man förbjuder en landthandlande att handla med vissa varor, har man ju icke stadgat något förbud för sjelfva handelsverksamheten, och vi hafva redan i nu gällande författningar förbud för landthandlande att drifva handel med åtskilliga andra saker. Så får en landthandlande icke befatta sig med hvad som säljes på apoteken, och icke har man ansett, att derigenom lagts något otillbörligt band på handelsfriheten. Jag tror, att vi hafva fullt så goda skäl att förbjuda dessa landthandlande att handla med vin och maldrycker, som med apoteksvaror. Särskildt är den rättighet, som landthandlande nu hafva att sälja vin och maldrycker, och hvilken i sjelfva verket kan sägas betyda detsamma som om de finge sälja spirituösa drycker i allmänhet, demoraliserande just för handeln. Här träda nu i landtkommunerna upp en mängd personer och etablera handel, hvilka icke innehafva egenskaper, som göra dem skickliga att sköta en sådan rörelse. De skulle också icke våga sig på det, om de icke hoppades att just med försäljning af spritvaror hålla sig uppe. Man får derföre erfara, att ett mycket större antal handlande uppstår inom kommunerna, än som erfordras för att förse invånarne med handelsvaror, och då de fleste af dessa handlande äro oskickliga att drifva sin rörelse, blir följderna oftast, att, oaktadt de någon tid hålla sig uppe med försäljning af spritvaror, de till sist måste gifva upp sin stat. Då hafva de likväl under tiden vetat genom utborgning göra den kringliggande traktens befolkning skuldsatt hos sig, och med deras ruin följer ruin i vidsträckt kretsar rundt om på landsbygden. Man kan således efter mitt förmenande icke undgå att inse, att det förr eller senare blir nödigt att göra den inskränkning i rättigheten att sälja vin och maldrycker, att denna rättighet icke vidare må stå landthandlande öppen, och detta dels för handelns egen skull och dels derföre att, om denna försäljning sker genom andra än landthandlande, man får lättare att deröfver hålla tillbörlig kontroll, likasom att förhindra de oordningar, som deraf kunna uppstå.

Jag har velat uttala dessa mina tankar i frågan, ehuru jag väl för närvarande torde få åtnöja mig med hvad Utskottet föreslagit. Men skulle inom Kammaren finnas sympatier för en återremiss, i syfte att åt den skrifvelse, som här är föreslagen, gifva en vidsträcktare rigtning, gående ut på att vin- och ölförsäljningen alldeles må skiljas från landthandeln, skulle jag för min del med mycket nöje deltaga i ett sådant beslut.

Grefve Hamilton: Då jag icke är jurist, skall jag icke inlåta mig på frågan om den nu gällande författningen i förevarande ämne må anses mer eller mindre bristfällig, och jag skall ej heller yttra mig om, huruvida innehållet af Utskottets här afgifna betänkande måhända kan för ett juridiskt öra låta litet skärande eller möjligen gifva anledning till någon anmärkning. Men då den talare, som först hade ordet, förklarar, att man ännu icke hade någon erfarenhet af att den nu gällande lagstiftningen icke vore tillfredsställande, så måste jag säga, att jag tror denna erfarenhet vara fullt vunnen. Jag får icke inblanda enskilda personers förhållanden i diskussionen, och jag skall således icke nämna några namn; men jag skall enkelt beskrifva huru förhållandena

*Förändring
af gällande
bestämmelser
örörande för-
säljning af
vin och mald-
drycker m. m.*

(Forts.)

*Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

(Forts.)

varit på ett ställe, der jag har noggrann kännedom om dem, och jag tror, att alla, som äro bosatta på landet, skola kunna intyga, att i deras orter något liknande tilldragit sig eller lätt nog skulle kunna göra det. De två närmast föregående talarne hafva hufvudsakligen fäst sig vid Norrland och förhållandet med försäljningen af vin och maltdrycker; jag skall bedja att få hålla mig till mellersta Sverige och fästa mig vid försäljningen af kaffe. I närheten af en jernvägsstation, der bränvinsförsäljning icke är tillåten, hade en qvinsperson etablerat en liten kaffeförsäljning, der förbiresande hade tillfälle att få en kopp varmt kaffe. Rörelsen var der så liflig, att utanför hennes lokal uppfördes ett staket, vid hvilket de förbiresande kunde binda sina hästar, under det de uppehöll sig i lokalen; jag har sjelf rest der förbi många gånger, och jag tror, att det sällan hänt, utan att jag sett åtskilliga åkdon vara fästade vid staketet. Det var allmänt känt, att de, som gingo nyktra dit in, kommo mer eller mindre berusade derifrån, och flere af ortens invånare anhöllo hos länsmannen, att han skulle beifra det oskick med bränvinsförsäljning, som här uppenbarligen bedrefs. Jag klagar icke öfver hans nit i tjensten i öfrigt; men han ville icke stämma och åberopade därför såsom skäl, att han icke ansåg sig kunna få den skyldiga fäld. Huru man dock envisades, blef hon åndtligen stämd, och der voro hundratals personer, som varit derinne och både sjelfva förtärt och icke förtärt af hennes varor; men alla vittnade de, att hon icke försålt annat än kaffe. Visserligen hade något bränvin förtärts; men det hade de fått till skänks. Kaffekoppen hade måhända varit något dyrt betald, för att icke innehålla något annat än kaffe; men de svuro på att hon icke försålt bränvin, och hon blef frikänd. Hon stämdes åter efter någon tid, och blef åter frikänd; men man var envis i orten och försökte att få henne stämd en gång till. Då ledsnade hon; men en landthandlande, som hade sin bod vid jernvägsstationen, betalade böterna, för att hon skulle slippa inställa sig vid tinget, och man fick derigenom reda på, hvarifrån bränvinet hade kommit. Detta gick allt mycket författningsenligt till, och då tror jag, att man har tillräckliga bevis att författningen icke är till fyllest för att hindra en oloflig bränvinsförsäljning, äfvensom att dessa kaffe-, vin- och ölförsäljningsställen, der bränvin kan tillhandahållas under en eller annan förevändning, i sjelfva verket göra mycket större skada än de verkliga utskänkningsställena, emedan bränvinet på de förra kan afyttras till billigare pris än på de senare.

Öfverståthållaren, som nyss var här, men nödgades aflägsna sig i embetsärenden, lemnade mig ett exemplar af Öfverståthållareembetets kungörelse om försäljning af hvarjehanda drycker, och deraf ser man, att icke en gång kaffe får i Stockholm hållas till salu, utan tillstånd af Öfverståthållareembetet. Det heter i denna kungörelse: "Önskar någon särskildt, utan samband med rättighet till utskänkning af vin eller maltdrycker, mot betalning hålla allmänheten till handa kokadt kaffe, thé och chocolate eller andra tillagade, icke spirituösa drycker, göre derom hos Öfverståthållareembetet skriftlig ansökan samt bifoge intyg om god frejd och uppgift å det ställe, der försäljningen skall ega rum; och vill Öfverståthållareembetet, efter pröfning af omständigheterna, meddela beslut, om ansökningen bifalles eller icke." Funnes ett

sådant stadgande äfven på landet, skulle det naturligtvis vara en möjlighet, att Konungens Befallningshafvande genom att från de kommunala myndigheterna och presterskapet infordra uppgift om den person, som vore i fråga till erhållande af försäljningsrättighet, kunde erhålla sådana intyg, hvarigenom det undvekes att opålitligt folk och sådana, som ville rikta sig på det mensklige eländet, blefve i tillfälle att drifva dylik rörelse.

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.

(Forts.)

Huruvida den skrivelse, Utskottet föreslagit, är den bäst redigerade eller icke, det lemnar jag derhän; men den antyder, om den får afgå, för Kongl. Maj:t, att Riksdagen verkligen anser behöfligt att några åtgärder vidtagas för att åtminstone bereda bättre kontroller mot oloftlig utskänkning af spirituösa drycker, och jag får vid sådant förhållande yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Stråle: Då till äfventyrs åtskilliga af Kammarens ledamöter icke haft tillfälle att taga närmare kännedom om i fråga varande författning, så anser jag mig till en början böra fästa uppmärksamheten derpå, att författningen i fråga om förtäring på stället stadgar, att sådan kan ske under två förhållanden, dels på värdshus för spisande gäster — och i detta afseende har Utskottet icke opinerat det ringaste — och dels då förtäring på stället sker i vidsträcktare omfattning, d. v. s. då stället är hvad man i dagligt tal kallar en ölkrog; och det är detta senare fall som Utskottets framställning gäller. Vidare medgifver författningen, att landthandlande må sälja till afhemtning, men icke till förtäring på stället, och förefinnes i detta afseende vissa restriktiva stadganden. Man anmärker nu, att denna fråga återkommer för hvarje riksdag, och beklagar, att Riksdagen skall år efter år behöfva sysselsätta sig med att lappa på föreskrifterna i det här omhandlade ämnet. Jag tror, att den talare, som yttrat sin förundran öfver detta förhållande, icke fäst tillräcklig uppmärksamhet vid, huru lätt dessa ölkrogar närma sig till vanliga bränvinskrogar och huru nära till hands för en mindre samvetsgrann person den frestelsen ligger, att genom åtskilliga medel göra sitt vin och sitt öl så starkt som möjligt, för att derigenom göra det mera begärligt för dem, som åstunda sådana drycker, ett förhållande, som på många ställen utvecklat sig ända derhän, att jag tror man med full rätt kan säga, att ölkrogarne kunna vara åtminstone lika skadliga som bränvinskrogarne. Då man vid nästan hvarenda riksdag under en lång följd af år fått göra försök med förtydliganden och förklaringar i lagen för utskänkning af bränvin, så är det väl icke så underligt, om ett liknande behof gör sig gällande äfven med afseende på den här i fråga varande lagen. Samme talare har fäst uppmärksamheten på, att inom Andra Kammaren både vid förra riksdagen och vid den innevarande motioner blifvit väckta i denna fråga, och att de vid sistlidne riksdag föllo. Ja! detta gälde frågan om skärpta ansvarsbestämmelser. Derom må man nu vara af olika mening; jag tror för min del, att sådana skärpta bestämmelser behöfvas; men jag vill icke alltför mycket klandra dem, som äro af en motsatt åsigt. Andra Kammaren har nu emellertid fäst det afseende vid Första Kammarens behandling af den förevarande frågan, att den förklarar, att dess Tillfälliga Utskotts betänkande borde hvila, tills

*Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande försäljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

(Forts.)

Första Kammaren fattat sitt beslut i ämnet. Vore här nu endast fråga om skärpta ansvarsbestämmelser, då skulle det icke så särdeles förundra mig, om olika meningar ville göra sig gällande. Men vi hafva i den nu gällande lagen en paragraf, angående hvilken jag föreställer mig, att icke många torde vilja bestrida nödvändigheten af en förändring. Jag menar 11 §. i hvilken stadgas om ansvar för den, som beträdes med oloflig försäljning till förtäring på stället. Jag antager, att då lagen, öfver hvilken Riksdagen hördes, utfärdades, var meningen den, att förbrytaren skulle fällas till ansvar för hvarje gång han stämdes och åtalades. Så hafva emellertid domstolarne icke tillämpat lagen. Jag kan från min egen erfarenhet härpå anföra exempel. En person missbrukade sin rätt att sälja vin och öl, och rättigheten drogs då in af Konungens Befallningshafvande; men han fortfor det oaktadt att sälja både vin och öl. Jag lät länsmanen åtala honom snart sagdt för hvarje dag; men när saken kom till tinget, förklarades den tilltalade icke kunna fällas mer än för en gång. Jag har i min hand Högsta Domstolens prejudikat i en dylik fråga, deri förklarats, att, fastän förbrytaren blifvit stämd två gånger, han dock icke kan dömas till ansvar mer än för en gång, och om detta beslut voro domstolens samtliga sju ledamöter ense. Det är visserligen sant, att detta skedde förr än 1874 års lag blef gällande; men ordalagen der äro alldeles lika med dem i den förut gällande författningen, så att det synes vara icke det ringaste tvifvel underkastadt, att om också en person vore stämd 40 särskilda gånger, skulle Högsta Domstolen icke fälla honom för mer än en gång. Med skäl kan man väl då fråga: är det rätt, att en lagbrytare skall kunna trotsa lagen på detta sätt, och kunde lagen då icke lika så gerna helt och hållet saknas? Kan det anses öfverensstämmande med god ordning, att en person, som upprepade gånger stämmas för oloflig öl- och vin-utskänkning, och kanhända genom uteblifvande från första tinget drager ut på tiden med målets afgörande, allt under det försäljningen fortfar, när han slutligen dömes, får böta endast 20 eller 40 kronor? Mig synes det vara af stor vikt, att 11:te paragrafen ändras till öfverensstämmelse med hvad som i bränvinsförsäljningsförordningen finnes stadgadt, eller att den, som varder förvunnen att hafva brutit mot förordningen, skall fällas till böter för hvarje gång han blifvit stämd, och det är af denna anledning som jag skulle önska, att en framställning i frågan hos Kongl. Maj:t gjordes.

Hvad beträffar landthandlandes rätt att idka försäljning af öl och vin till afhemtning, tyckas åsigterna vara mycket delade, i det att en del anser, att allt är bra som det nu är, medan andra helt och hållet vilja förbjuda landthandlandena rätt till ifrågavarande försäljning. Mig synes den rätta medelvägen vara, att de få likasom andra handlande, på grund af sina handelsrättigheter, sälja öl och vin, så vida icke denna rätt missbrukas, ty jag vet icke hvad ondt det ligger i denna rätt, om något ofog icke bedrifves. Nu visar emellertid erfarenheten, att landthandlandena ofta på det högsta missbruka denna rätt, och jag skulle kunna lägga flera exempel i sådant afseende till dem, som redan blifvit anförda. Enligt gällande lag är det belagdt med särskildt ansvar, om förtäring på stället af den inköpta varan eger rum med hans vetskap

eller på sådant sätt, att han kan anses ega vetskap derom, och man har varit nödgad att gå än längre, i det att 14 § stadgat, att om landthandlande utöfva sin försäljning på sådant sätt, att oloflig utskänkning främjas eller ordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden rätt att förbjuda all försäljning. Det förekommer mig eget, att Konungens Befallningshafvande här icke finnes nämnd. Om ordningar förekomma på ett utskänkingsställe, kan kommunalnämnden meddela sådant förbud, och i detta fall säges uttryckligen, att äfven Konungens Befallningshafvande omedelbart kan meddela sådant förbud. Då emellertid i fråga om landthandlande en sådan rätt icke finnes Konungens Befallningshafvande tillagd, är det enligt vanlig lagtolkning tydligt, att Konungens Befallningshafvande eger en sådan rätt. Men jag hemställer, om det kan vara lämpligt, att Konungens Befallningshafvande icke skall kunna hindra det ofog, som af landthandlande ofta bedrifves, annat än genom påtryckning på kommunalnämnden. Hvad kommunalnämndens rätt att under vissa förhållanden förbjuda utskänkning beträffar, så kan man fråga: har kommunalnämnden begagnat denna rätt? Nej! Möjligen i enstaka fall, men ej i allmänhet, och den talare har utan tvifvel rätt, som sade, att det är svårt för kommunalstyrelsen att sätta sig i harnesk mot en eller flere af sockenboarne. Antagligt lärer väl vara, att samma motvilja, som visat sig hos kommunalstyrelserna att uppträda emot ölutsänkare, äfven skall göra sig gällande i fråga om landthandlandena; och det torde väl derföre vara fullt skäl, att Konungens Befallningshafvande, som icke bör bindas af några sådana konsiderationer, erhåller samma rätt, som finnes kommunalnämnden tillagd. Detta vore en lämplig medelväg mellan att låta ställningen vara oförändrad och att helt och hållet förbjuda landthandlandena all handel med öl och vin. Den tredje omständigheten, man fäst sig vid, är att Utskottet tillstyrkt, att urbota bestraffning skulle kunna ega rum för brott mot ifrågavarande författning. Utskottet har dock yttrat detta på ett annat sätt än det här blifvit framhållet, ty Utskottet säger: "och torde den urbota påföljd, som i visst fall skall ådömas vid oloflig försäljning af bränvin, äfven böra för dylikt fall stadgas för oloflig försäljning af vin och maldrycker." Här af lärer väl tydligen framgå, att Utskottets mening varit, att den, som upprepade gånger bryter mot denna författning, bör ställas i samma kategori som den, hvilken olofligen försålt bränvin.

Vidare har äfven anmärkts mot Utskottets förslag att, då enligt detsamma utskänkning af öl och vin enligt författningen skall ordnas på samma sätt som beträffande utskänkning af bränvin är stadgat, Utskottet icke föreslagit, att de före 1874 års författnings utfärdande förvärfvade rättigheter efter viss tid skulle upphöra. Ett sådant lagbud kunde väl medföra fördel; men då de lagstiftande myndigheterna alltid visat mycken ömhet mot förvärfvade rättigheter, har man äfven nu ansett det vara origtigt att främtaga en person rätt att idka en rörelse, som han på lagligt sätt erhållit, så länge han ej missbrukar densamma. Sker åter missbruk, kunna ju äfven, enligt nu gällande författning, dessa rättigheter indragas.

Då Utskottet sålunda endast afhandlat dessa tre frågor, nemligen att en person bör dömas till ansvar för hvarje gång han åtalas, att

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och maldrycker m. m.
(Forts.)

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m. ansvarsbestämmelserna böra bringas i större öfverensstämmelse med bränvinsförsäljningsförordningen och att rätten att för landthandlande indraga försäljningsrättigheter, då de missbrukas, borde utsträckas äfven till Konungens Befallningshafvande, hoppas jag att Kammaren skall finna, att Utskottet gått en medelväg mellan å ena sidan yrkandet på allt för stor stränghet och å den andra sidan åsigten, att allt bör behållas i sitt nuvarande skick.

(Forts.)

Jag anhåller om bifall till Utskottets betänkande.

Herr Ribbing, Carl: Hvar och en, som är bosatt på landet, har säkert icke kunnat undgå att finna att handelsfriheten, der den af landthandlande begagnas till försäljning af maltdrycker och vin, mången gång har högst vådliga följder. Detta har ock, såsom den förste talaren påpekade, visat sig af de många motioner, som vid hvarje riksdag blifvit i ämnet väckta. För min del är jag af samma tanke, som den talare, hvilken yttrat att, om man skall vinna det åsyftade målet, man måste gå något längre och vara något bestämdare än Utskottet i sitt betänkande. Motionären har påpekat nödvändigheten af skärpta kontroller i en och annan del, men då jag för min del anser att, sedan handeln med maltdrycker blifvit så ordnad som nu, d. v. s. att det beror på kommunalstämman att meddela tillstånd dertill, har jag icke ansett af behovet påkalladt att i denna del göra någon ändring i hvad nu finnes stadgadt. Men deremot har jag ansett så mycket nödvändigare att stadgandena om landthandlandes rätt att till afhemtning sälja vin och maltdrycker ställas i likhet med dem, som nu gälla för försäljning af endast maltdrycker. Det kan verkligen icke nekas att den ärade talare, jag nyss syftade på, har rätt deri, att det är en stor skilnad derpå att kommunalnämnden skall beifra oordningar och, der de finnas vara för handen, göra anklagelse, och att kommunalstämman har i sin hand att meddela sjelfva rättigheten. Efter hvad jag hört och äfven sjelf sett inom den kommun, jag tillhör, hafva alla de ölkrogar, som förut gjorde mycken skada inom kommunen, upphört sedan kommunalstämman fick rätt att medgifva eller förvägra ölförsäljning. Jag tror, att man icke behöfver befara att gå handelsfriheten för nära in på lifvet, om man här toge steget fullt ut när det rör landthandlandenas rätt. En ärad talare har yttrat, att det icke vore skäl att förbjuda folk att köpa en butelj öl hos en handlande, då man så finner för godt, men jag hemställer om icke detta skulle stå hvar och en fritt sedan kommunalstämman meddelat handlanden denna rätt. Jag föreställer mig att, der den med ordning bedrifves och på måttligt många ställen inom kommunen, äfven landthandlanden skall erhålla denna rätt. Men han vet då, att om han missbrukar rättigheten, är han af med den. Det är af dessa och flera skäl — jag skall icke upptaga Kammarens tid, då den är långt framskriden — som jag instämmer med dem som yrkat återremiss. Jag tror att det för frågans lösning varit mycket bättre att komma med en bestämd begäran och icke begagna så allmänna ordalag, som Utskottet gjort, ty Utskottets förslag gifver anledning till en mycket omfattande revision af denna lag, hvaremot man icke kan hoppas att det skall leda derhän, att det skulle blifva kommunalstämman, som skulle få rätt att meddela tillstånd till

handel med öl och vin. Utskottet säger nemligen i sina motiv att det bör öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att bestämma, huru sådana rättigheter skola förvärfvas.

På grund af hvad jag haft äran anföra vågar jag vördsamt anhålla om återremiss i syfte, att den landthandlande medgifna rätt att till afhemtning hålla vin och maldrycker till salu må upphöra och att, för förvärfvandet af dylik rättighet, enahanda förfarande må iakttagas, som för erhållandet af rättighet att till förtäring på stället tillhandahålla samma drycker finnes stadgadt.

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och maldrycker m. m.
(Forts.)

Herr Reutersvärd: Lyckligtvis har bland alla dem, som yttrat sig i denna fråga, endast en talat för bestämdt afslag å ifrågavarande motion. Visserligen eger denne talare i sin egenskap af lagskrifvare och lagtolkare stort inflytande, och detta rättvisligen, på Kammarens beslut i lagfrågor, men jag hoppas dock att en fråga, som bör ligga alla så varmt om hjertat som den förevarande, icke måtte få falla för några formela betänkligheter. Den ärade talaren hade två väsentliga anmärkningar att göra; den ena att det förekom honom mindre lämpligt, att man riksdag efter riksdag motionerade i denna fråga, och den andra att den gällande lagen är så nyss tillkommen, att man icke hunnit se dess verkningar. Hvad den först nämnda anmärkningen beträffar, så är naturligtvis skälet, hvarför frågan så ofta återkommer, det, att den nu varande lagen är otillfredsställande i högsta grad. Jag vågar påstå, att hvarje kommun, som ville gifva ett fullt sanningsenligt svar i detta hänseende, skulle instämma deri, att den gällande lagen är allt för otydlig, oklar och svår att tillämpa och att den fordrar bevis i många fall, der sådana omöjligen kunna anskaffas.

Det andra skälet, eller att den gällande författningen är så nyss tillkommen, att man icke hunnit se dess verkningar, har af en talare midt emot blifvit bemött på ett ganska tydligt sätt, då han yttrade att verkningarna af denna lag visade sig redan en månad sedan den utkommit. Det är visserligen sant att vid första tanken på att genom denna lag landthandlandena icke kunde få sälja mindre än 100 kannor brännvin glädde sig hvar och en, emedan derigenom den så kallade salningen skulle omöjliggöras, men det dröjde icke en månad förr än man uppfann ett nytt sätt att kringgå lagen, nemligen genom att sälja öl och vin. Jag behöfver icke försäkra herrarne att detta vin, som säljes, icke är annat än färgadt brännvin. Det kan möjligen stundom hafva en anstrykning af så kalladt portvin eller sherry, men i de flesta fall är det endast brännvin, färgadt med litet lingonsaft. Då frågar jag: var det nödvändigt, när rättigheten att idka landthandel utsträcktes, att landthandlandena äfven skulle hafva rätt att sälja skadliga drycker? Ehuru jag medger att bland landthandlandena finnas bra karlar, vågar jag dock bestämdt påstå, att de flesta af dem begagna denna rättighet på ett, om också icke olagligt, dock mot lagens anda och mening stridande sätt. Jag kan anföra exempel från en ort, som jag väl känner till. Innan rättigheten till landthandel utsträcktes, hade denna ort, som är belägen 5½ mil från stad, ganska svårt att få sina förnödenheter. Nu deremot finnas inom samma kommun, som räknar 2,800 invånare, en stor konsumtionsförening och 7 landthandlande och

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m. den 8:de håller på att komma. Alla dessa handlande, som kommit dit med tomma händer, hafva efter 5 eller 6 år blifvit rika karlar, icke därför att de sålt förnödenhetsvaror till folket, ty de kunna omöjligt konsumera så mycket, utan derfore att de stora löner, som arbetarne nu få, gå i landthandlandens fickor. Är det då någon välsignelse med sträfvandena att göra arbetarens ställning så god som möjligt, då man ser huru arbetslönen användes? Sant är, att en och annan bland arbetarne tager vara på hvad han förtjenar, men med största delen är förhållandet motsatt.

(Forts.)

Jag får upprigtigt säga, att det vore sorgligt nog om denna Kamare med så uppenbara skäl för ögonen icke skulle gå in på åtminstone hvad Utskottet föreslagit. För min del skulle jag icke hafva något emot att, såsom den siste talaren påyrkat, få ännu mer skärpta bestämmelser, men för att icke riskera att få intet, instämmer jag med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herr von Gegerfelt: Den siste talaren yttrade, att det "lyckligtvis" var blott en talare, som yrkat afslag å Utskottets förslag. Jag är nu i tillfälle att göra lyckan i detta hänseende fullständig, då jag afstår från mitt yrkande om afslag och förenar mig i yrkandet om återremiss. Jag gör dock detta med en ganska väsentlig reservation. Då jag nyss yrkade afslag, var det till en del därför att jag icke delar den benägenhet, som alltför ofta gör sig gällande, att mästra och ändra förordningar, som efter moget betänkande nyligen blifvit utfärdade, men äfven därför, att de anmärkningar Utskottet framställt mot gällande författning, synt mig allt för mikroskopiska för att utgöra giltig anledning till någon ändring och allra minst till en så genomgripande revision som föreslagits. Deremot hafva här åtskilliga betänkligheter blifvit framhållna, som Utskottet icke omnämt, och jag anser det vara af högsta vikt att, när man hos Kongl. Majt begär förändring af en gällande lag, alla de anmärkningar, hvartill skäl kunna finnas, på en gång framställas för att icke riskera att nästa riksdag komma med nya anmärkningar.

Af dessa skäl anser jag lämpligt att Utskottet ännu en gång får taga frågan i öfvervägande och derpå frankomma med ett bättre motiveradt och genomfördt förslag.

Här hafva framställts åtskilliga på erfarenhet grundade bevis att nu gällande författning ej uppfyller sitt ändamål. Åtskilliga åberopade fall angå dock icke nämnda författning, utan förordningen om brännvinsförsäljning. Jag tror dessutom för min del, att ingen författning kan blifva fullt tillfredsställande, helst ett moraliskt ondt ingalunda kan fullständigt botas genom restriktiva lagar.

Det är således icke endast på den grund, att Utskottets hemställa "låter illa för juridiska öron", såsom här blifvit yttradt, som jag yrkat afslag. Emellertid anhåller jag nu få yrka återremiss och hoppas att följden deraf skall blifva ett betänkande, som jag kan tillstyrka Kamaren att bifalla.

Herr Asplund: Det är med stort nöje, som jag hört den siste ärade talaren förändra sin ställning till frågan så, att jag kan förena

mig med honom i yrkande om återremiss just i enahanda syftning, som han framställt. Jag vill nemligen också gå något längre än Utskottet. I det län, jag tillhör, har man en särdeles sorglig erfarenhet af de vådor, som uppstå genom landthandlandes oinskränkta rätt att drifva handel med vin. Det är detta s. k. vin, som der framkallar den största dryckenskapen, och det är uti handeln med bränvin. Emellertid vill jag för närvarande icke gå så långt, som vissa talare här yrkat, eller att rent af förbjuda landthandlande all rätt att försälja vin till afhemtning; men jag skulle önska att gå något längre än Utskottet gjort, i fråga om de korrektiv mot missbruk af denna rätt, hvilka, efter hvad jag nyss yttrat, jag anser vara af behofvet påkallade.

Här har redan blifvit påpekad den väsentliga skilnad, som eger rum emellan myndigheternas rätt att förbjuda rörelsens fortsättning på de legitimerade utskänkningsställena och att förbjuda denna rörelsens fortsättning hos landthandlande. I förra fallet kan, så snart oordningar uppstå och varningar blifvit gifna, kommunalnämnden helt och hållet förbjuda rörelsens fortsatta bedrivande; i senare fallet åter, då det gäller landthandlandes rätt, stadgar 14 §, att det skall visas, att dessa oordningar äro föranledda af landthandlandes sätt att bedriva sin rörelse, innan sådant förbud kan meddelas; och deri ligger just den stora svårigheten. Jag har, såsom landshöfding, med verklig ledsnad svarat nej på åtskilliga kommuners framställningar i det syftet, emedan de icke varit åtföljda af tillräckliga bevis, att de oordningar, som förekommit, varit föranledda af landthandlandens sätt att bedriva rörelsen. Nu finnes det så ofantligt många sätt att försvåra bevisningen, att jag anser det vara alldeles nödvändigt, att Konungens Befallningshafvande, om också icke kommunalnämnden, får en större frihet och makt att kunna förbjuda landthandlande att fortsätta sin rörelse, så snart anledning förefinnes, att oordningar, som förefallit i eu landthandlandes försäljningslokal eller närheten deraf, varit framkallade af vinförsäljningens derstädes, och det under sådana omständigheter i öfrigt, att landthandlanden, såsom det heter i 13 §, icke kan anses lämplig att rörelsen vidare förestå. Jag har hört omtalas fall, då en landthandlande hyrt sig en lägenhet uti hufvudbyggnaden af en gård och der försålt sina varor, hvaribland naturligtvis dock äfven varit färgadt bränvin, men dessa varor hafva icke förtärts "inom hans område" utan helt enkelt i en flygelbyggnad. Der fans ett rum, inrättadt alldeles såsom en krog, men som icke tillhörde landthandlanden, och der förtärdes de varor, som hos honom köpts. Huru skall man nu kunna komma åt honom, då lagens föreskrift är, att det skall visas, att de oordningar, som uppstått, berott på hans sätt att sköta sin rörelse? Jag är nu icke beredd på och anser icke heller nödigt för ögonblicket att formulera en ändring af 14 §, men yrkar återremiss, på det att Utskottet måtte taga i öfvervägande, huruvida icke i skrifvelsen till Kongl. Maj:t man borde gå något längre, ty, såsom herrarne veta, har Utskottet endast velat till Konungens Befallningshafvande utsträcka samma rätt, som kommunalnämnden nu har. Jag vill icke göra allenast denna utsträckning, utan jag skulle dervid jemväl vilja gifva Konungens Befallningshafvande, såsom den högsta polismyndigheten i länet, rätt att, så

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.

(Forts.)

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.

(Forts.)

snart Konungens Befallningshafvande finner sig af förekomna anledningar öfvertygad, att oordningar, som timat å eller i närheten af en landthandlandes försäljningsställe, af rörelsen föranledas — äfven om icke laglig bevisning förefinnes — kunna förbjuda rörelsens fortsättning, således ungefärligen på samma sätt och grund, som stadgas i 13 § angående utskänkingsställena. Jag anser detta icke heller vara något farligt ingrepp uti den rättighet, som man gifvit landthandlande, om man på antydt sätt inskränker den. I denna syftning förenar jag mig uti yrkandet om återremiss.

Grefve Horn: Jag har begärt ordet endast för att tillägga något till hvad jag förut yttrat och lemna några upplysningar, som jag sedermera fått.

Utskottet har uti sitt utlåtande icke nämnt ett ord om de två hufvudmoment, som jag påpekat såsom brister uti 1874 års författning. Dessa hufvudmoment voro dels att de gamla rättigheterna, som tillkommit före denna författning, icke blifvit på en gång upphäfd, på det att länsstyrelserna skulle kunna ordna försäljningen inom hvarje län, dels äfven att stadgandet om rättighet för dels lösa, dels icke lösa personer att få försälja vin och malt-drycker från öppna bord borde upphävas. I dessa afseenden har jag nu gjort mig underkunnig om Öfverståthållareembetets kungörelse rörande försäljning af vin och malt-drycker, hvilken kungörelse är gifven endast för Stockholm och icke återfinnes uti "Allmän Författningssamling". I denna kungörelse finnes icke något ordadt om någon rättighet att handla vid öppna bord med så beskaffade varor, och i densamma finnes ett stadgande rörande de gamla rättigheternas upphörande, som jag ville hafva tillagdt i en blifvande författning. Der står nemligen uti ett öfvergångsstadgande: "De rättigheter att här i staden till förtäring på stället försälja vin, öl, kaffe eller andra icke spirituösa drycker, som, på grund af hittills gällande författningar i ämnet, meddelats, komma att upphöra med nästkommande September månads utgång."

Jag vet icke hvarföre vi icke skulle kunna lika väl hafva ett öfvergångsstadgande rörande försäljningarna på landet, och hade vi ett sådant, så att de gamla utskänkingsrättigheterna försvinna, då först kunde ett fullkomligt ordnande af försäljningsrättigheterna i de särskilda länen beredas.

Jag nämde uti mitt förra anförande, att till följd deraf, att Utskottet gjort framställning om en temligen evasiv underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, jag ville förorda bifall till densamma, men då nu åtskillige talare yrkat återremiss af saken, och det vore önskligt, åtminstone för mig, att Utskottet ville yttra sig om de moment, som jag nu påpekat, skall jag också biträda yrkandet om återremiss.

Herr de Maré, Gustaf: Säkert finnes det inom denna Kammare icke någon, som mera varmt ifrar för stäffande af missbruken utaf förtäring af bränvin, vin och öl samt allt, som kan leda till moraliskt förderf, än den ärade ledamot från Kopparbergs län, som nyss hade ordet, men han slutade dock med att förklara, det han, hellre än att få intet, var nöjd med det förslag, som Utskottet framställt. Jag tror,

att han derutinnan ganska riktigt bedömt frågan. Det är nemligen att befara, att, om man slår öfver målet, man icke får den förbättring uti lagstiftningen, som varit ifrågasatt att vinnas genom det förslag, hvartill Utskottet kommit, och mig vill det synas, som om Utskottets ärade ordförande uti det yttrande, han nyss afgaf, temligen bestämdt gaf tillkänna, att de förändringar, som Utskottet påpekat, verkligen innebära icke oväsentliga förbättringar, om de blefve af Kongl. Maj:t godkända. Sedan han hade ordet, har emellertid återremiss yrkats af flere talare i den syftning, att landthandlande antingen skulle förbjudas att idka handel med öl, vin och öfriga icke spirituösa dycker eller ock att, innan de skulle få idka en sådan handel, de skulle erhålla Konungens Befallningshafvandes tillåtelse dertill. I allmänhet tror jag, att preventiva åtgärder för att förekomma ett missbruk icke få vidtagas förr, än det visat sig, huruvida de medel, som kunna ställas till myndigheternas disposition, befinnas kraftlösa, och då må tiden vara inne att vidtaga dessa strängare åtgärder. Då man här hört en ärad talare från Jemtland, som åtminstone varit jurist, anse, att en sådan makt skulle läggas i Konungens Befallningshafvandes hand, att, om Konungens Befallningshafvande hade anledning att tro — icke några bevis derpå — att försäljningen af dessa drycker utaf en landthandlande missbrukades och oordningar deraf uppkomme, så skulle Konungens Befallningshafvande hafva rättighet att indraga försäljningen, utan att det styrktes, att oordningar deraf uppkommit, vågar jag säga, att, om vi gäfvu Konungens Befallningshafvande en sådan rättighet, skulle vi draga öfver hela landet ett polisgodtycke, starkare och oangenämre än man bör underkasta sig, för så vidt icke några andra åtgärder kunna vidtagas för att kunna göra lagen verksam. Om det blefve lagdt i Konungens Befallningshafvandes hand att förbjuda en försäljning af dessa i och för sig icke förderliga drycker — ty de blifva först då förderliga, när de missbrukas — då tror jag, att allt är gjordt, som lagstiftningen bör, åtminstone i första hand, göra. Jag befara, att om Kammaren medgifver den återremiss, som här blifvit yrkad, och om till följd deraf en allt för sträng lagstiftning blir af denna Kammare föreslagen, så kan det komma att inträffa, att deraf blir intet, och det är derföre som jag tror, att den af mig åsyftade talaren från Kopparbergs län hade rätt, då han förklarade sig nöjd med hvad Utskottet i första hand tillstyrkt. Visar det sig, att de nu föreslagna förändringarne äro kraftlösa, så lära väl, med de nu hvarje år återkommande riksdagarne, strängare åtgärder kunna af Riksdagen vidtagas, men att i första hand gå så långt, som här blifvit yrkadt, i synnerhet af den ärade ledamoten från Jemtlands län, det afstyrker jag för min del på det bestämdaste, och anhåller om bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Stråle: En ärad talare från Jönköpings län har förebrått Utskottet att det gjort mikroskopiska förslag, då det begärt en revision af nu gällande författning i detta ämne. Han anser det således vara en mikroskopisk anmärkning, då Utskottet tillstyrkt, att 11 § bör skrivas om, för att lagbrytare måtte kunna pliktfallas för hvarje gång de blifva åtalade. Den andra punkten, som Utskottet opinerat

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.

(Forts.)

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m. för, är att den makt, som nu är lemnad åt kommunalnämnden, skulle utsträckas till Konungens Befallningshafvande, och för det tredje har Utskottet sökt visa, att lagstiftningen i fråga om ölkrogar bör ställas i närmare likhet med hvad som gäller rörande utskänkning af bränvin. Jag tror icke, att man med skäl kan kalla dessa anmärkningar för mikroskopiska.

(Forts.)

Hvad beträffar frågan om landthandlandes rätt, så, om 14:de paragrafen skulle tolkas så, som en ärad ledamot från Jemtlands län ansett, skulle jag vara den förste som yrkade på, att sjelfva ordställningen deruti blefve annorlunda. Den lyder nu sålunda: "Finnes landthandlande, som till afhemtning håller vin eller maltdrycker till salu, utöfva dylik försäljning på sådant sätt, att derigenom oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden att förbjuda fortsatt försäljning af nämnda drycker." Det står således icke deri, att det är landthandlanden, som skall föranleda oordningar. Om det nu inträffar, såsom nämnt är, att ett förtäckt utskänkningsställe etableras bredvid landthandlandens bod, så, om den, som håller utskänkningsstället, icke tager sitt öl och sitt vin från landthandlanden, är den senare väl icke skyldig; men i samma stund som det kan visas, att utskänkaren hemtar sitt öl och sitt vin från landthandlanden, och det derjemte visas, att oordningar inträffa, får jag bekänna, det jag åtminstone icke skulle ett ögonblick tveka att tillämpa denna paragraf. Jag tror således, att 14:de paragrafen, rätt tillämpad, ganska väl för närvarande kan vara tillräcklig.

Det är nu tre meningar i fråga om landthandlandes rätt. Den ena vill, att ingen sådan under några vilkor skall få befatta sig med försäljning af vin och öl. En annan mening är, att landthandlanden icke till följd af handelsordningen skulle hafva försäljningsrätt till afhemtning, men att sådan rätt skulle kunna medgifvas i den ordning utskänkning må beviljas. En tredje mening åter är, att man icke bör gå så långt, utan blott skriva 14:de paragrafen skarpare, så att landthandlanden får sälja, men med mycket stränga begränsningar. Efter min tanke ligger en lämplig medelväg uti Utskottets förslag, att Konungens Befallningshafvande må tillerkännas den rätt 14:de paragrafen gifver kommunalstyrelsen. Landthandlanden är då inom måttliga och lagliga gränser stäld uti polismyndighetens hand, om han missbrukar sin försäljningsrätt. En återremiss kommer sannolikt icke att föranleda till annat än några timmars ytterligare diskussion emellan dem, som vilja göra för mycket och dem, som vilja göra för litet. Männe det derföre icke skulle vara det mest praktiskt kloka att, i fall det är flertalets mening att godkänna de tre hemställanden, som Utskottet gjort, antaga Utskottets förslag under förhoppning att Medkammaren vill gå in derpå.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Asplund: Jag ber om ursäkt för det jag åter tager ordet i denna fråga; men jag finner mig dertill uppmanad af ett yttrande utaf en af Utskottets ledamöter. Nu hafva Utskottets ledamöter motsatt sig återremiss, den ene på ett skäl och den andra på ett annat och alldeles motsatt. Det synes deraf tydligt, att de icke stå på samma

grund, och jag får deraf anledning hänvisa till det gamla ordspråket, att "när en stat sönder sig inom sig sjelf, så varder den förödd". Jag hoppas också, att det sålunda skall gå till en återremiss.

En ärad talare och ledamot af Utskottet har nyss sagt, att 14 §, med den ändring Utskottet föreslagit, redan innehåller tillräcklig makt för Konungens Befallningshafvande, så att Konungens Befallningshafvande icke är i behof af någon bevisning, utan blott den ringaste anledning förekommer, att ordningar, som uppstått, föranledts af det sätt, hvar på landthandlanden bedrifvit sin rörelse, förbjuder han på grund af 14 § landthandlanden att fortsätta rörelsen. En annan utskottsledamot har yppat, att Utskottet icke haft en sådan mening med sitt förslag, då han förebrått mig, "som varit jurist", att jag ville införa ett sådant "polisgodtycke". Just emedan jag varit jurist och därför har litet kvar af juristnaturen, tillåter mig icke denna natur att tolka i fråga varande § så lätt och ledigt, som den förre talaren gjort. Jag anser visserligen icke, att man behöfver höra vittnen inför domstol, men det bör dock genom en väl grundad bevisning vara ådagalagd, att de ordningar, som förekommit i närheten af landthandlandens försäljningsställe, varit föranledda af det sätt, hvar på han bedrifvit sin rörelse, för att Konungens Befallningshafvande skall kunna fastställa ett förbud emot rörelsens fortsättande enligt ifrågavarande §, sådan den nu lyder. Just därför vill jag hafva en omredigering af densamma och befarar alldeles icke, att deraf skall följa något polisgodtycke.

*Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

(Forts.)

Herr Reutersvärd: Jag skall blott bedja att få yttra några ord för att gifva ett bevis på att den nämnda 14 § är vanmäktig så väl i kommunens som i Konungens Befallningshafvandes hand. Det tilldrog sig nemligen helt nyligen uti en kommun, att en redan der befintlig landthandlande hade gjort upp arrendekontrakt med komministern i församlingen att få begagna hans lokal för att der idka handel. Kommunaltämman gaf dock ej sin tillåtelse dertill på den grund, att denna församling både byggde och underhöll prestbostället, hvartill komministerns bostad äfven hörde. Han klagade öfver detta beslut hos Konungens Befallningshafvande, som förklarade honom berättigad att der idka handel med i sammanhang varande krogrörelse, det vill säga lönkrögeri. Jag har sjelf varit med om att klaga öfver Konungens Befallningshafvandes utslag, och detta på Konungens Befallningshafvandes egen begäran, ty både landshöfdingen och landssekreteraren båda mig derom, för att man måtte få en rättelse häruti. Saken ligger för närvarande uti Ecklesiastikdepartementet till Kongl. Maj:ts afgörande.

Herr Peterson, Gustaf: Jag är alldeles icke någon speciel vän af landthandlande och allra minst af dem, som äro lagbrytare. Tvärtom är jag en vän af ordning och lag samt af allt, som kan medverka till dess upprätthållande. Men jag är ännu mera vän af den fria näringen, och denna har också af statsmakterna vunnit ett understöd, som jag skattar mycket högt. Jag vill emellertid erinra om huru åsigtterna vacklat. Då bränvinslagstiftningen första gången tog den rigtning, som den för närvarande har, fastän åtskilliga förändringar deruti sedan dess skett, uttalade man sig allmänt för den grundsatsen, att man borde söka be-

Förändring af gällande bestämmelser rörande försäljning af vin och malt-drycker m. m.

(Forts.)

reda tillfälle för folket att dricka vin. Denna grundsats utöfvade, om jag icke missminner mig, ett icke obetydligt inflytande på tullbestämmelserna för vin. Jag är kanske orätt underrättad, men jag har till och med fått den föreställningen, att sjelfva handelstraktaten med Frankrike i viss grad grundade sig på syftet att underlätta importen från Frankrike af vin, emedan denna dryck icke vore skadlig, såsom spritdrycker. Det är märkvärdigt, att på samma gång som man lagstiftar i den rigtningen, arbetar man uti alldeles motsatt rigtning. Man vill nemligen förbjuda försäljning icke blott af öl och vin, utan man går till och med ända ned till svagdricka och förbjuder en enkel bryggare eller en annan fattig man att sälja denna dryck till arbetaren, som i hans närhet svettas under dagens sommarhetta, och detta under det att man tillåter honom att hundra steg derifrån köpa så mycket bränvin han vill och dricka på stället. Nu är det fråga om att betaga landthandlande rättighet att försälja vin icke blott till förtäring på stället, utan äfven till afhentning. Mig synes detta vara att gå något för långt. Tror man då väl, att det är landthandlanden, som åstadkommer de oordningar, hvilka uppstå i följd af det omåttliga förtärandet af dessa drycker? Nej, i första rummet är det den, som förtär dryckerna och, om han köper dem hos landthandlanden eller stadshandlanden, kan väl vara likgiltigt. Skilnaden blir blott den att — om inköp skall göras vid stadsfärder — man kommer att köpa så mycket större quantiteter och dricka så mycket mera. I den ort, som jag tillhör, har jag sett mycket i den vägen och jag har kommit till den öfvertygelsen, att lagstiftningen icke går i rätt rigtning för att leda till det åsyftade målet. Om någon inskränkning skall ske, så vill jag hemställa till Utskottet, i fall frågan dit återremitteras, om man icke skulle förbjuda utskänkning eller försäljning af *sprithaltigt* vin, åtminstone inom viss sprithalt, ty annat vin måtte väl icke vara farligt. Här i hufvudstaden, hvarest drycker serveras i öfverflöd, finnas inga sådana band på försäljningen af öl och vin, här finnas försäljningsställen i stor massa, men på landet, der folket också kan behöfva något att stärka sig med, vill man göra det för dem alldeles omöjligt. Jag har icke något emot ordning och skick, men en så stor inskränkning i den personliga friheten, som här föreslagits, vill jag icke vara med om.

Herr von Koch: Jag hade tänkt slippa yttra mig i dag uti denna fråga, emedan jag vid så många föregående riksdagar deruti uttalat mina åsikter. Jag skulle heller icke hafva begärt ordet, om icke den siste talaren, hvilken bor i samma socken som jag, åberopat sin erfarenhet af förhållandena på landet, för att söka förringa hvad som här blifvit sagdt. Jag vill derfor blott nämna, att min erfarenhet om samma ort är alldeles motsatt mot hans.

Jag yrkar återremiss af betänkanDET.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande utlåtande och dels återremiss deraf, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på

återremiss deraf, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till utlåtandet förnyats samt med många ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

*Förändring
af gällande
bestämmelser
rörande för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.
(Forts.)*

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas utlåtandet.“

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 30.

Nej — 31.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, att Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 3 skulle sättas främst på föredragningslistan för nästa sammanträde, hvilket bifölls.

Justerades 3 protokollsutdrag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.